

Fenomén singles v postmoderní společnosti

Miroslava Žochová

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Institut mezioborových studií
akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Miroslava Žochová**
Osobní číslo: **H128419**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Fenomén singles v postmoderní společnosti**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v SR UTB ve Zlíně č.7/2014, včetně příloh, případně podle dalších materiálů. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na definice, historický podtext a příčiny - singles;
- na fenomén "singles" z pohledu mužů a žen;
- na možnosti sociální pedagogiky při nápravě tohoto stavu.

Součástí práce bude realizovaný kvalitativní výzkum (rozhovor + polostrukturovaný rozhovor) s cílem zjistit, jak se k životu singles staví okolí a v čem vidí příčinu sami účastníci takto označovaní, tedy singles.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

AEPLI, Hildegard. Být single – ale jak?: naplněný život a nesplněná přání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2014, 69 s. ISBN 978-80-7195-728-7.

HRDLIČKA, Michal, Julián KURIC a Marek BLATNÝ. Krize středního věku. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 167 s. ISBN 80-7367-168-9.

SHEEHY, Gail. Průvodce dospělostí: šance a úskalí druhé poloviny života. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 454 s. ISBN 80-7178-185-1.

TOURNIER, Paul. Osamělost mezi lidmi: (příčiny a důsledky, východiska a řešení osamělosti). Praha: Návrat domů, 1998, 148 s. ISBN 80-85495-15-5.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.

VÁGNEROVÁ, Marie. Základy psychologie. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004, 356 s. ISBN 80-246-0841-3.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Ivana Stehlíková, Ph.D.
Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

15. prosince 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Ve Zlině dne 15. prosince 2014

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
ředitel ústavu

Prohlašuji, že

- beru na vědomí, že odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v příruční knihovně Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně a jeden výtisk bude uložen u vedoucího práce;
- byl/a jsem seznámen/a s tím, že na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- beru na vědomí, že podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen připouští-li tak licenční smlouva uzavřená mezi mnou a Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně s tím, že vyrovnání případného přiměřeného příspěvku na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) bude rovněž předmětem této licenční smlouvy;
- beru na vědomí, že pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tedy pouze k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- beru na vědomí, že pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považuji se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

V Brně 20. 2. 2015

Miroslav Zepková
.....
Jméno, příjmení a podpis diplomanta

ABSTRAKT

Hlavním tématem bakalářské práce je fenomén singles v postmoderní společnosti. Tato práce je rozvržena na dvě části, na část teoretickou a část praktickou.

První část si klade za cíl vysvětlení charakteristiky pojmů singles, individualismus, svoboda. Představuje typologii singles a vývoj tohoto fenoménu v postmoderní, především české, společnosti. Podrobněji rozebírá změny v chování singles v posledních letech.

Druhá část se zabývá průzkumem, který byl proveden formou osobních rozhovorů a jejich následným vyhodnocením. Cílem tohoto průzkumu bylo odhalení důvodů, proč svobodní lidé žijí jako singles nebo proč volí formu svého života ve formě singles a co, nebo kdo, je vedl k tomuto jejich rozhodnutí.

Klíčová slova:

Singles, typologie singles, individualismu, gender, svoboda, rodina, postmoderní společnost.

ABSTRACT

The main topic of this Bachelor's thesis is the phenomenon called „singles“ in postmodern society. The thesis is divided into two parts – the theoretical part and the practical part.

The objective of the first part is to explain the terms singles, individualism, freedom, the typology of singles and the development of these phenomena in postmodern society, especially in the Czech society, along with some changes of the past few years.

The second part deals with the survey which took the form of personal interviews and their subsequent assessment. The goal of this survey was to reveal the reasons why single people live as „singles“ or why they choose „singles“ as the way of life and, last but not least, what or who led them to such a decision.

Keywords:

Singles, typology of single, individualism, gender, freedom, family, postmodern society.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ráda bych vyjádřila své poděkování všem, kteří byli ochotni se mnou strávit svůj volný čas při realizaci rozhovorů a byli sdílní podělit se o své životní příběhy.

Velmi si vážím odborné pomoci Mgr. Ivany Stehlíkové Ph.D., psycholožky působící na VOŠZ v Brně, které patří poděkování za podnětné připomínky a podporu během realizace mé bakalářské práce, neboť mi byla při psaní i výzkumu důležitou oporou.

Velké poděkování patří mé rodině, kamarádům a kolegům v práci, jejichž podpora velkou měrou přispěla ke zdárnému studiu na vysoké škole.

„Jak šťastný by mohl člověk být, kdyby nemusel myslet na to, aby byl šťastný.“

Aldous Huxley

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 POSTMODERNÍ SPOLEČNOST – SINGLES	11
1.1 VYMEZENÍ POJMU - POSTMODERNÍ SPOLEČNOST	12
1.2 INDIVIDUALISMUS	13
1.3 GLOBALIZAČNÍ TEORIE.....	14
1.4 SVOBODA	15
1.5 DEFINICE POJMU – SINGLES	16
1.6 HISTORIE – SINGLES	16
2 POSTMODERNÍ SPOLEČNOST VE SPOJITOSTI SE SINGLES	18
2.1 VNĚJŠÍ VLIVY	19
2.2 VNITŘNÍ VLIVY.....	19
2.3 PSYCHICKÉ PŘÍZNAKY	20
2.4 SOCIÁLNÍ PŘÍZNAKY	21
3 FENOMÉN SINGLES	23
3.1 MOTIVY, CHARAKTERISTIKA SINGLES ŽIVOTA.....	23
3.2 TYPOLOGIE SINGLES	23
3.3 SOLITÉRNÍ ŽIVOT.....	25
3.4 KLADY – VÝHODY SOLITÉRNÍHO ŽIVOTA.....	25
3.5 ZÁPORY – NEVÝHODY SOLITÉRNÍHO ŽIVOTA.....	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	27
4 CÍL PRÁCE	28
4.1 CÍL PRÁCE SE ZAMĚŘENÍM NA SINGLES.....	29
4.2 FORMULACE POLOŽENÝCH OTÁZEK.....	29
4.3 POUŽITÁ METODIKA A ETIKA	29
4.4 CHARAKTERISTIKA RESPONDENTŮ	31
4.5 PŘEPISY ROZHOVORŮ	33
4.6 DISKUZE VÝSLEDKŮ	57
ZÁVĚR	64
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	67
SEZNAM PŘÍLOH	70

ÚVOD

21. století, století plné moderních vymožeností v technice, zdravotnictví, vědě a jiných oborech. To, co bylo nepředstavitelné před padesáti či sto lety, je dnes zcela běžné. To, za co by nás před čtyřmi sty lety upálili, je dnes směšné. O ideálech, pro které byli lidé ochotni položit život, se dnes natáčejí romantické filmy. Také smýšlení lidské společnosti, chování, tradice a mravy se mění. Snad největší změny můžeme pozorovat v rodinných a partnerských vztazích. Názory na manželství se mění podle společenských skupin, finanční situace i zázemí každého jedince ve společnosti.

Aktuálním a dnes stále častějším jevem, kterým bych se chtěla zabývat ve své bakalářské práci, je problematika fenoménu singles v postmoderní společnosti. Toto téma mne zaujalo, proto bych se chtěla v bakalářské práci zaměřit na lidi, kteří žijí sami. Na lidi, na které je pohlíženo z mnoha úhlů pohledu. Chodí do zaměstnání, žijí běžným životem jako každý jiný, ale přece jen je na nich něco zvláštního. Pro mnohé jsou to přepracovaní workoholici, kariéristé a jedinci zahledění sami do sebe, kteří nemají čas na nic jiného. Pro jiné zase ti, co nenašli vhodný protějšek, jsou svojí situací znepokojeni a tudíž z nějakého důvodu nešťastní. Jak oni sami pohlíží na svůj „handicap“? Je život singles vlastně handicap? A jestli ano, v jaké věkové skupině?

Co ve skutečnosti znamená pojem singles? Trend, který se vytratí stejně, jako se objevil? Něco trvalého, co změní naši společnost? Odpovědi právě na tyto otázky bych ráda našla ve své bakalářské práci, která bude podložena osobními pohovory s jedinci, jež pojem singles velmi důvěrně znají a v dané situaci se, ať již z vlastních pohnutek nebo nevlastním přičiněním, nacházejí.

Téma mne osobně velmi zaujalo a především praktická část práce mi umožnila seznámit se s řadou alternativních a často překvapivých názorů a postojů respondentů mého průzkumu. A to jak mužů, tak i žen ve věku střední dospělosti. Věřím, že moje práce bude přínosná nejen pro sociální pedagogiku, ale i psychologii. A to z pohledu psychického vnímání stavu zúčastněných.

Kdo jsou vlastně „singles“? Termín „singles“ se začal u nás používat až kolem 90. let 20. století. V historii se pro muže používalo označení „starý mládenec“ tedy muž, který si hýčká svou nezávislost a zároveň se většinou nebrání častějšímu střídání partnerek. Ženy pak byly nazývány, ne zrovna lichotivým označením, „stará panna“, tedy osamělá žena, která si zoufale touží najít někoho, kdo by s ní vstoupil do stavu manželského,

než jí dotikají její „biologické hodiny“, tedy čas k početí dítěte. V dnešní době existuje mnoho definic pro označení samostatně žijících jedinců. Většina těchto lidí, ať už se jedná o ženy nebo muže, je označována anglickým slovem „singles“. V překladu toto slovo může znamenat svobodní, nezadaní, ekonomicky nezávislí, dbající na svoji kariéru anebo odkládající zakládání rodiny na pozdější dobu. Definice není jednotná, může být také překládána jako lidé bez závazků, žijící otevřeným vztahem, popřípadě ve vztahu, ale každý sám ve své domácnosti. Hovoří se také o lidech, kteří jsou svobodní omylem či svobodní z momentálně nastalé situace.

Hlavním cílem této bakalářské práce je na základě prostudovaných odborných materiálů a osobně provedeného průzkumu zjistit, jaký pohled mají sami na sebe lidé žijící životem singles v dnešním světě. Přesněji, v naší české společnosti. Jedním z dílčích cílů bakalářské práce bude rovněž specifikace mnohdy podceňovaného problému dnešní doby tzv. fenoménu singles. Posouzení rozdílů z pohledu mužů a žen, podle věku, nejvyššího dosaženého vzdělání a životních postojů. Pokusím se také vysvětlit, jakou roli v životních plánech singles hrají genderové stereotypy, tedy kulturně vytvořené rozdíly mezi ženami a muži. Budu hledat například také odpovědi na otázky, zda singles pocítují ve svém životě nějaký závažný problém nebo naopak vidí ve svém životním stylu větší příležitost pro uskutečnění svých plánů a cílů.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 POSTMODERNÍ SPOLEČNOST – SINGLES

Období přechodu mezi dobou moderní a postmoderní začalo s větším či menším zpožděním v různých zemích v polovině 18. století. Proces demografického přechodu začal v době modernizace, kdy hlavním prvkem byla průmyslová revoluce, která odstartovala proces industrializace, urbanizace a byla doprovázena růstem vzdělanosti. Postmoderní dobu lze charakterizovat mnoha společenskými, technologickými a kulturními změnami s rozvojem komunikačních a dopravních technologií, televize, počítačů, moderní antikoncepce a mnoha jinými změnami. „*Sociální vědy spojujeme se snahou vysvětlit společenské změny v přechodu od tradiční k moderní společnosti*“ (Katrňák, Lechnerová, Pakosta, Fučík, 2010, s. 32). Kulturními změnami, na které je kladen velký důraz proměnou hodnotových orientací, dochází ve společnosti k procesu individualizace. Mění se kulturní a sociální kapitál, zvyšuje se důležitost vrstevnických skupin a prohlubuje se dopad globalizace. Mění se rodinné postavení. Na prvním místě už mnohde není manželství, ale stále více lidí preferuje nesezdané soužití. Antikoncepce umožňuje svobodné rozhodování, zda mít dítě a kdy ho mít. Zvyšuje se věk matek prvorodiček, zvyšuje se věk snoubenců při uzavírání prvního manželství. Roste také dobrovolná bezdětnost. „*Ekonomické výhody bezdětnosti jsou natolik lákavé, že poměr mezi ekonomicky aktivními a důchodci se bude do budoucna s vysokou pravděpodobností neustále zhoršovat*“ (Keller, 2009, s. 30). Česká populace, hlavně dnešní mladá generace, se řídí vzory západních vrstevníků. Společenské normy se posouvají směrem k individualismu. Často k němu vedou negativní ekonomické faktory, jako je například hrozící nezaměstnanost nebo zvýšený vzestup životních nákladů. K nim se přidává ekonomicky náročná starost o děti. A právě tyto předpokládané hluboké ekonomické zásahy do života vedou mnoho mladých lidí k rozhodnutí neuzavírat brzká manželství. Volí raději možnost pozdějšího svazku, pozdějšího plození dětí, podpořenou volbou svobodného rozhodování.

S významnými socioekonomickými změnami a hodnotovými proměnami, které nastaly ve střední a východní Evropě v 90. letech minulého století, vyvstávaly otázky proč a zda vůbec chtějí mít mladí lidé rodiny a kdy se chtějí stát rodiči. Podle Haškové (2009, s. 32) se podíl těchto lidí se v populaci zvyšoval ve spojitosti s nárůstem hodnot individualismu, seberealizace, sebevyjadřování a možnostmi, které byly dříve nedostupné. Jedná se o možnosti, jako jsou neomezenost cestování, pracovní příležitosti, studijní možnosti a nepřeberné množství volnočasových aktivit. Všechny tyto nové hodnotové příležitosti

mohly směle konkurovat dřívějším hodnotám. „...ačkoliv se postoje v české společnosti proměňují směrem k akceptaci nových životních stylů a hodnotám individualismu a sebevyjádření, zároveň je na druhou stranu dokumentován nárůst nezaměstnanosti, růst nestability na trhu práce (zejména v některých regionech), růst finančních nákladů (...) je pravděpodobné, že lidé různých socioekonomických skupin mají odlišné možnosti využití nových příležitostí, které mohou rodičovství konkurovat“. (...) „Lze předpokládat, že nové příležitosti v podobě studijních, pracovních a volnočasových možností budou využívat ve větší míře lidé s vyšším vzděláním a socioekonomickým postavením, se socioekonomickými problémy typu nezaměstnanosti, příjmové chudoby nebo nedostatečných bytových podmínek se budou potýkat častěji lidé s nižším vzděláním a socioekonomickým postavením“ (Hašková 2009, s. 33). Z tohoto vyplývá, že blaho lidí, se dle předpokladu Haškové, bude odvíjet především v osobním rozvoji každého jedince, dosahováním vyšších studijních a pracovních výsledků, a to za předpokladu fungující tržní ekonomiky a zodpovědného přístupu k životu každého z nás.

1.1 Vymezení pojmu - postmoderní společnost

Společnost vnímáme jako souhrn skupiny lidí, kteří jednají v určitém prostoru a čase v kulturním a sociálním kontextu. Postmoderní společnost chápe svět v jeho mnohotvárnosti a mnohoznačnosti, důraz je kladen na rovnoprávnost a multikulturalitu.

„Nespojitost a nekonzistentnost jednání, tužeb a představ o šťastném životě je chronickou chorobou postmoderního života. Postmoderní člověk je odsouzen k nejistotě a převládajícímu pocitu ztráty“ (Bauman, 2008).

Postmoderní člověk je ten, který si uvědomuje mnohoznačnost, nahodilost, neurčitost a absurditu světa, hledá smysl života. Jeho cílem je flexibilita, pracovní postup, dočasné a nepevné vztahy. Absolutní volnost rozhodování, schopnost jednat je na prvním místě, vytrácejí se pravidla morálky (autogeneze - teorie podle, které není směr a charakter vývoje určován prostředím, ale vnitřními vlastnostmi – slovník cizích slov), problematika dobra a zla se již neřeší. Keller píše, že postmoderní svět lze definovat na takový svět, ve kterém mají lidé absolutní volnost činit jakákoliv rozhodnutí a nejsou nijak omezeni. Postmoderní svět je zmatený, složitý, objevují se v něm protichůdné jevy, které nelze jednoduše pochopit. Platí v něm teze protikladné, neslučitelné, mnohoznačné a nic nemá pevně stanovený řad.

Dále Keller uvádí, že dnešní lidé, především ti mladí, zdraví a bez závazků, mají nápadnou zálibu v rychlém střídání produktů, výrobků na jedno použití, ale i vztahů ke druhým. Včetně střídání hodnot, idejí a postojů. Dnešní svět od nich vyžaduje flexibilitu a pružnost nejen v rozhodování. Být konzervativní znamená být schopen se adaptovat rychleji na nové a převratnější změny ve společnosti. Proto se pro ně zdá být výhodnější uzavírání krátkodobějších vztahů a jakýchkoliv nových smluvních vztahů. Za projev krize dnešní rodiny Keller považuje to, že dnes tento svazek ztrácí závaznost a rodina je jen jakási průchozí instituce. *„Rodina se stává jen jednou z řady projekcí individualizovaného životního stylu, polem experimentování ohledně nových forem privátního soužití (...). Rostoucí křehkost rodiny však není pouze důsledkem dobrovolného pokusnictví a autonomní volby vlastního životního stylu. Zčásti jde o strategii vynucenou jak rostoucími náklady na výchovu a péči o děti, tak také na stále nekompromisnější požadavky flexibilizovaného trhu práce“* (Keller, 2009, s. 29).

1.2 Individualismus

V dnešní době se poukazuje na stále rostoucí hodnotu individualismu, sebevyjadřování, na jistou míru hédonismu (slast, jako hlavní motiv lidského jednání), na demokratizaci, oslabení tradičních partnerských hodnot, na změnu v preferencích životního stylu, orientaci na kvalitu života, autonomii (vlastní zákony, nezávislost), pluralitu (mnohost, vyjádření skutečností různými názory) a materialistické hodnoty. Můžeme se domnívat, že se lidé stávají více sobeckými, začínají zpochybňovat normy, které je nějakým způsobem svazují, proto kladou důraz na svá vlastní přání a na své životní volby a rozhodnutí. *„Zvláštním rysem moderního individualismu je, že místo aby tento univerzální konflikt považoval za nemoc společnosti, vnímá ho jako normální a nezbytnou podmínku existence“* (Tournier, 1998, s. 39). Individualismus označuje změnu ve společnosti. Uspořádání vztahu jedince a společnosti. Jedinec si sám přizpůsobuje role v intimních vztazích, kde se do popředí dostává „reflexivita“, tedy vztažení se sám do sebe. Není to o nehledání toho pravého, jediného na celý život. Ale, jde o to, že emociální vztahy trvají jen do doby, kdy oba partneři ve vztahu nacházejí uspokojení. Tato osobní svoboda je únosná jen do určité míry, má i odvrácenou stranu, která má za následek spoustu zlomených srdcí, zklamaných životů a lidí, kteří přestanou věřit v lepší budoucnost. Současné partnerské svazky neposkytují jistotu a důvěru v trvání, proto se do nich neinvestuje více energie nebo spíše přehnaně mnoho energie, tedy více než je nutné. Uvedené teoretické příspěvky

ukazují na postupnou a dlouhodobou kulturní změnu směrem k postmoderním hodnotám a individualismu. Plánování vlastního života, doby, kdy se mladý člověk odstěhuje od rodičů, kdy se ožení/vdá, kolik bude nebo nebude mít dětí. Toto vše se odráží ve fungování naší společnosti, kterou to nějakým způsobem ovlivňuje.

Život mladého člověka je ovlivněn například i dostupností bydlení, vzděláním, výdělkem a podobně. Dnešní developéři nabízejí a sami i potvrzují, že nejlépe se prodávají, malé byty. Mladí lidé si nejprve chtějí vyzkoušet život jako samostatné jednotky ve vlastních domovech a potom přikročit k možnému soužití s partnerem.

Ve státech bývalého východoevropského bloku po roce 1989 došlo k urychlení společenské transformace a hodnotovým změnám. A to hlavně díky západnímu vlivu, který se stal každodenním vodítkem nás všech. Toto období je charakterizováno jako období nových šancí a příležitostí. Především studijních, pracovních a volnočasových, které se však neslučují se zakládáním rodiny a pořizováním si dětí.

1.3 Globalizační teorie

S pojmem individualismus úzce souvisí změna chování jedinců na trhu práce. Touto tématikou se zabývá „globalizační teorie“. Nejistota na trhu práce podporuje, převážně u mladých lidí, jejich rozhodování v tom smyslu, že odkládají dlouhodobé vztahy a rodičovství na pozdější dobu. Racionální volbou v této situaci je zůstat sám nebo začít preferovat nesezdané soužití, které každému dává určitý čas, během něhož může sobě i ostatním ukázat své kvality, ekonomickou a sociální nezávislost. Touto cestou došlo k nastavování nových norem a hodnot v celé naší společnosti, kdy staré sociální normy a hodnoty byly dále zpochybňovány. Tržní společnost preferuje flexibilní, nezávislé, mobilní a dravé jedince bez závazků, kteří jsou připravení a ochotní kdykoliv reagovat na měnící se požadavky trhu. Tento trend individualismu se prosazuje dnes a denně napříč celým světem. *„Konečně definice, které lze označit jako věcně sociologické, vycházejí z toho, že globalizace výrazně mění vztah mezi ekonomickými a politickými silami. Zatímco síly ekonomické volně překračují hranice státu, politika zůstává v těchto hranicích pevně uzavřena“* (Keller, 2009, s. 36).

1.4 Svoboda

Slovo „svoboda“ je snad po slovu „láska“ druhým nejčastěji používaným slovem dnešní společnosti. Co se jim však rozumí? Slovníkově je svoboda definována možností volně se rozhodovat, možností uplatnit svou vlastní vůli a jednat podle vlastního uvážení (Křivohlavý, 1994, s. 16). Svobodu člověka pak můžeme vnímat jako jeho svobodnou vůli o tom, jak se bude rozhodovat, jak bude jednat, čemu bude věřit, a jakým směrem se bude ubírat jeho život. To jakou zvolí cestu, jaké si nastaví hodnoty, tím dává svému životu smysluplnost. Vždy záleží na každém konkrétním jednotlivci jakou cestu nebo jaký směr svého života si svou individualitou zvolí.

„Situace našeho života se mění. Mění se neustále. S těmito změnami přicházejí nové možnosti, objevují se jiné alternativy, které zde dříve nebyly. Tím se neustále rozšiřuje repertoár našeho rozhodování. Svoboda má neustále „zelenou“. (...) Rozhodování není vždy snadné. Svoboda, je-li vzata vážně – a o to jde – je vždy neoddělitelně spjata s odpovědností“ (Křivohlavý, 1994, s. 18 – 19).

Pro každého jedince by měla být zodpovědnost v první řadě definována povinností nést důsledky za svá rozhodnutí a jednání, ať už jsou v pozitivním či negativním slova smyslu. Každý jedinec je odpovědný jen sám sobě a svému svědomí, za svá rozhodnutí si zodpovídá a poukazuje na své morální hodnoty. Hodnoty ve svém osobním životě má každý člověk, jde o smysluplnost života. Člověk si zcela svobodně a vlastní vůlí určuje svou cestu, po které půjde životem. Které hodnoty bude nebo nebude uctívat, koho bude mít rád, i to, jak se bude ve svém životě svobodně rozhodovat. Podle Křivohlavého jsou pro každého jedince příznačná:

Svoboda - možnost samostatného svobodného rozhodování.

Směřování – k nějakému cíli, uskutečnění možností.

Transcendence – schopnost překračovat (transcendovat) vlastní, sebestředné (egocentrické) a sobecké (egoistické) osobní zájmy.

Odpovědnost – schopnost odpovědně řídit své chování a jednání.

„Chápání individualizace se přesouvá směrem od osvobození z tradičních norem jednání k novým formám odpovědnosti a samo pojetí konceptu odpovídá jeho ambivalenci. Svoboda na jedné straně znamená odpovědnost na straně druhé“ (Katrňák, Lechnerová, Pakosta, Fučík, 2010, s. 35).

1.5 Definice pojmu – singles

Definice pojmu se v průběhu historie, kdy tento název vznikl, vyvíjela. Definici nelze jednoznačně vymezit, jedná se o různé pohledy, sociologické nebo psychologické. Důvodem rozmanitosti je jedinečnost samotných jedinců a samotný vývoj v průběhu historie. Podoba singlesí, jak jí známe dnes, se začala používat na přelomu 60. let 20. století. Jsou pro ni charakteristické určité znaky. Těmito znaky jsou jedinci žijící bez partnera, osoby ekonomicky nezávislé, aktivní, ve věku od 25 až 40 let. Jedná se o jedince sociálně, psychicky a fyzicky aktivní, ekonomicky žádané, kteří si i přesto nemohou najít pevný vztah nebo o něj nemají v daném období zájem. Mohou se naplno věnovat kariéře, cestování, osobním aktivitám a volnému sexuálnímu životu.

1.6 Historie – singles

Změny v rodině od tradiční k postmoderní společnosti se vyvíjely postupně. Rodina jako instituce byla považována dříve za nejstabilnější výtvar civilizace. Od konce první světové války se však začala podstatně měnit ve svých nejzákladnějších charakteristikách. Změny, které měly hluboké kořeny, se zviditelnily v druhé polovině dvacátého století, jak uvádí ve své knize Ivo Možný (2006). Těmito změnami jsou:

1. Padl monopol na legitimní sex, který po staletí měla křesťanská kulturní rodina. Sex se stal legitimní a to i ten předmanželský.

2. Nové technologie, hormonální antikoncepce, nitroděložní tělíška, vasktomie, postavily hráz mezi sex a početí. Od sedmdesátých let stoupá počet nemanželských dětí.

3. Tradiční rodina měla stabilnější místo ve společnosti, výběr manželského partnera byl v rukou rodičů, kteří ho určovali pro zachování majetkového a společenského postavení rodiny. Oproti tomu stál individualismus, volba svobodného rozhodování se ztrátou odpovědnosti vůči rodině.

4. Křesťanství bralo rodinu jako něco nezrušitelného. Rodina, jednou založená, byla považována za doživotní svazek. To se však změnilo, když se pojetí manželství stalo formou občanské smlouvy, která umožňovala oběma od této smlouvy odstoupit rozvodem. Rostl tak u jedince počet rozvodů a opakovaných manželství v jednom životě.

5. Nové možnosti na trhu práce, vznik speciálních institucí, které narušují tradiční funkci rodiny. Škola převzala vzdělávací a výchovnou funkci, masmédiá narušila monopol rodiny v jejich socializaci k respektování hodnot. Rodině zůstal konzum, zábava a citové bezpečí, které přetrvávají a také v současné době zůstávají nenahraditelné.

6. Reprodukční proces naznává také změny. Zatímco dříve se rodilo více dětí, dnes je trendem mít dítě jen jedno. Narození dítěte a péče o něj naplňovalo život muže a ženy už od pradávna. Od poloviny dvacátého století se dostala poprvé do rukou člověka účinná a dostupná antikoncepce. Došlo k prudkému poklesu porodnosti a rodina tak ztratila monopol na plození dětí.

7. Od konce padesátých let se pro ženy stává kariéra stejně důležitá jako pro muže. Role ženy a muže dostávají nový podtext, žena už není vnímána jako slabší článek, ale je rovnocenným partnerem muže.

Toto jsou zásadní změny, které zasahují do soudobé sociální struktury naší společnosti (Možný, 2006, 2008. S. 21 - 23).

„Mnozí autoři už dnes považují za správné psát jen o sociologii rodin, nikoliv rodiny, a ti nejradikálnější dokonce považují sám pojem rodina za prázdný a zavádějící“ (Možný, 2006, s. 110).

2 POSTMODERNÍ SPOLEČNOST VE SPOJITOSTI SE SINGLES

V této kapitole bych chtěla vysvětlit pojem postmoderní společnosti a přiblížit vývoj, kterým prošla ve spojitosti s relativně novým pojmem singles i u nás. Rodina v postmoderní společnosti je charakterizovaná individuálními rolami každého jedince. Vznik manželství je jen na základě osobní volby. Ale i tady nadále převládá citová funkce. A přestože je tento stav dnes volnější, lidé stále považují založení rodiny a přivedení potomků na svět za jakési naplnění své osobní role. Žijeme v době, kdy se radikálně mění úroveň osobních vztahů, které bezesporu souvisí se změnami ve společnosti. Zde bezesporu vzniká souvislost mezi vznikem a vývojem singles a proměnami intimních vztahů.

Ke každému zdravému vztahu bezpochyby patří také sex a sexualita obecně. I její vnímání se od dob tradiční společnosti podstatně změnilo. Dříve byl sex chápán jako prostředek k početí dětí. Nebyl chápán jako prostředek k uspokojení a tím mu nebyla přikládána taková důležitost. Sňatky byly domluveny předem a v manželství platila daná pravidla, která se musela dodržovat. Například společné lože manželů. Rodina byla institucí k výchově dětí a předávání nabytého majetku. Manželství v moderní a postmoderní době je vnímáno jako svobodné rozhodnutí dvou lidí, kteří spolu chtějí žít. V době přibližně před rokem 1989 se mladí lidé brali velmi brzy, uzavřeli manželství a pak teprve přemýšleli, co bude s jejich životy dál. Dnes je to obráceně, nejprve přemýšlí, jak naloží se svým osobním životem a jestli je pro ně manželství vůbec prioritní. Je zřejmé, že při hledání protějšku je hlavním důvodem především uspokojení svých vlastních potřeb. Rozhodnutí „vzít se“ není vůbec problémem, protože je možné mít i několik manželství za jeden život. Nesezdaná soužití, která dnes praktikuje čím dál tím více lidí, není překážkou zrovna tak. Vždy přece existují lidé, kteří spolu žijí jen tak, na tak zvanou „psí knížku“.

Vstup do manželství omezuje přístup k svobodným protějškům, naopak zánik manželství bývá mnohdy finančně dosti nákladnou záležitostí. Účastníci sňatkového trhu si neberou prvního potencionálního partnera, který jim vstoupí do života, ale nepřestávají se rozhlížet a hledat vhodnější partii i dále (Becker in Možný, 2006, s. 118).

„Základní odlišnost spočívá ve známé pravdě, že se žení a vdávají i ti, kdož vůbec o provdávání neusilují: manželští poradci dokonce vědí, že je to trh, na němž přílišné úsilí spíše škodí“ (Možný 2006, s. 122).

Roste věk, kdy Češi uzavírají manželství. V současnosti se u nás také zvyšuje průměrný věk prvorodiček oproti statistikám před dvaceti lety. U žen s rostoucím věkem klesá ochota, ale i schopnost, vůbec přivést na svět dítě. Na svobodné už není pohlíženo jako na „vyvrhele společnosti“.

V této kapitole byl přiblížen pojem rodiny v kontextu s jejím vývojem a změnami, které úzce souvisí s pochopením celé situace.

Uvedené problematiky se týká i život žen a mužů s homosexuální orientací. Společné soužití dvou mužů nebo dvou žen je v naší společnosti i nadále tabuizovaným tématem. Jejich společné soužití je často ještě skryto nebo označeno pojmem „žijí na hromádce“. U soužití gayů a lesbiček stále ještě přetrvávají obavy z veřejného přijetí, které je postupně potlačeno statusem registrovaného partnerství, jenž je v mnoha zemích už zcela běžnou, legislativně ošetřenou, záležitostí.

2.1 Vnější vlivy

Křivohlavý uvádí ve svém průzkumu, že přijutím této volby a způsobu života se odráží hlavně na věku dotazovaných. Následuje finanční zajištění a zabezpečení případné rodiny, upřednostňování práce, zálib a vlastní nezávislosti před důvěrou v sebe sama a své rodičovské schopnosti. Ukázalo se, že tuto životní volbu akceptují spíše lidé s vyššími příjmy a vyšší životní úrovní, kteří mají i větší možnost seberealizace v různých oblastech života. Ekonomické zdůvodnění v tomto případě vystupuje jako hodnota. Také se ukázalo, že jsou to převážně lidé žijící ve větších městech, s více možnostmi využití svého volného času. *„Úsilí člověka zvyšuje pravděpodobnost úspěchu, avšak nezaručuje úspěch na 100 %“* (Křivohlavý 1994, s. 13).

2.2 Vnitřní vlivy

Diferenciace genderových rolí souvisí se společenskou zakotveností tradičních požadavků na role muže a ženy v rodině. Muž měl zodpovědnost za finanční zabezpečení rodiny, zatímco žena byla ta, která se měla starat o „rodinný krb“ a očekávala se její časová i psychická investice do péče o rodinu. Dnes jsou mladí lidé tomuto pojetí nakloněni podstatně méně, ale i přesto zůstává pro většinu z nich volba singles jako přechodná záležitost a volbu celoživotní svobody berou více méně za nepravděpodobnou.

Upřednostnění práce a ekonomické důvody jsou ukazateli, které v otázce na preferenci singles života vycházejí v různých věkových skupinách odlišně.

Snaha o dosažení úspěchu za každou cenu s sebou nese nebezpečí, že pokud člověk svých kariérních a ekonomických cílů nedosáhne, o to hůře to ponese.

Jak uvádí také Vágnerová (2007, s. 13-15): „*Období rané dospělosti je velmi významné, způsob, jakým se člověk s úkoly této fáze vyrovná, bude ovlivňovat i jeho další život. Rozhodnutí, která učiní na počátku dospělosti, mohou zásadně modifikovat průběh následujících období, protože nastartuje změny, které mohou být nezvratné.*“ Dále pak píše, že role dospělého je typická hlavně nárůstem povinností a odpovědnosti. Dospělost je spojována s určitým sociálním očekáváním. Může to být například rodičovství, uzavření manželství, stabilizace profese. S vyšším postavením na trhu práce stoupá u jedince i jeho sociální prestiž ve společnosti. Přijme-li člověk nové role, může to fungovat jako důkaz splnění určité sociální normy.

V těchto dvou kapitolách byla naznačena spojitost mezi vnitřními i vnějšími vlivy na daný životní styl singles. Okolnosti jsou zde propojeny vzájemnou osobní vůlí každého jedince, do jaké míry je ochoten obětovat partnerské soužití a emociální naplnění ve prospěch vlastní svobody.

2.3 Psychické příznaky

Odkládání svazků a samotné rodičovství na pozdější dobu se stává terčem kritiky. Někteří lidé mnohdy nenašli právě v tom „správném biologickém období“ svého pravého partnera/partnerku. Mnozí se například věnovali cestování, studiu nebo kariéře. Ženy jsou na tom o poznání hůře, odkládání mateřství na pozdější dobu se pro ně stává rizikovějším a je na ně pohlíženo jako na „staré“ matky. Odkládání otcovství u mužů se ve společnosti neřeší. Vychovávat děti v důchodovém věku však nechtějí zpravidla ani oni. Na druhou stranu se účastní asistované reprodukce v jakémkoliv věku, což u žen možné není. Z biologických – všem ženám vrozených – hodin se stávají najednou hodiny psychologické. Jejich věk, rizikové těhotenství a jiné problémy s tím spojené. Absence hodin má za následek osobní nevyváženost a pochyby o tom, zda mít ještě děti.

Psychické napětí, které vzniká při řešení této osobní krize a nastalé životní situace, je nutné řešit. Křivohlavý (1994, s. 12) na to říká: „*Když se podaří přivést člověka k smysluplnému životu, snadněji a rychleji se pak zbaví neuros.*“

S měnícím se životním stylem a především v důsledku moderní uspěchané doby, jsou současně zvyšovány nároky na pracovní výkon a na množství odvedené práce ve všech profesích. Zvýšený důraz kladený na profesionalitu, časovou náročnost a neustálá očekávání nadprůměrných výkonů přináší častější pocity nevyrovnanosti, konflikty nejen na pracovišti, ale zároveň i v osobním životě. Stresové situace následně prověřují psychickou odolnost každého jedince a mohou vést ke vzniku různých civilizačních nemocí. Zhoršení zdravotního stavu, nadváha, neklid, stres, deprese, nefunkční vztahy či celkově nezdravý životní styl jsou jen jedny z mála vzniklých psychických a fyzických následků.

„*Psychologové dnes zjišťují celou řadu pocitů marnosti u těch lidí, kteří se snaží o nemožné – o dosažení radosti a štěstí přímou cestou. Hovoří o neurosách, fobiích, obsesích, předsudcích, nepřátelství.... Tyto se dají nejlépe definovat jako tvrdošíjně zaměření dané osoby na sebe sama*“ (Křivohlavý, 1994, s. 11-12).

2.4 Sociální příznaky

„*Sociální čas reflektuje očekávání věkově specifického chování. Pozice člověka v životním cyklu je spojována s věkově specifickými životními přechody, sociálními statusy a jejich rolami*“ (Hašková 2009, s. 146). Hašková zde uvádí, že často slyší mezi respondenty názor, že třicítka je věk, kdy ještě nechtějí nic „uzavírat“. Naopak pak tvrzení „*Ted' je mi 35 a už přemýšlím jinak než v pětadvaceti....*“, nasvědčuje o tom, že nad svým statutem přemýšlejí daleko více.

Na fenomén singles existuje mnoho pohledů. Současná moderní doba s sebou přináší vysoké nároky ve sféře pracovní i osobní. Téma je diskutováno v mnoha oblastech společenského života. Podporováno časopisy, novinami, televizí a internetem. Tato média mnohdy prezentují samé dokonalé, usměvavé, úspěšné, krásné, inteligentní a sebevědomé ženy i muže, na které upozorňuje ve své knize Renzetti a Curran (2003, s. 182-200).

Autoři uvádí, že se časopisy snaží zaujmout specifickou část obyvatel. Ženské časopisy šíří „kult ženství“. Například, jak se udělat krásnou, sebevědomou, jak být úspěšnou v zaměstnání, jak si získat a udržet muže svého srdce. Články vykreslují ideální ženu

rovnou mužskému protějšku. Nejedná se o romantickou něžnou ženu, která je ráda hospodyní, pečovatelkou o rodinný krb, muže a děti, ale jde o ženu dravou jak fyzicky, tak i psychicky. K tomu samozřejmě atraktivní, vyzývavou, samostatnou a soběstačnou. Časopisy pro muže se dnes zaměřují na úspěšné muže a jejich oblíbené obory. Například na finance, sport, auta, záliby, koníčky nebo sex. Na muže je pohlíženo jako na svobodného dobrodruha, který vede pohodlný a lehkovážný život ve stylu Jamese Bonda. Tento styl je mužům podsouván ze všech možných stran a oni se tak chtějí cítit. Cestování, film, umění, móda, věda a nové technologie vedou k naplnění a uspokojení jejich přání a představ. Co se týká zaměření na sex a sexualitu samotnou, ty jsou samozřejmě v člancích ženských i mužských časopisů, zcela otevřeny. Už to není tabuizované téma jako dříve, naopak je to téma zcela otevřené. V člancích se řeší mimomanželské aféry, plodnost, promiskuita, homosexualita. Témata, která byla dříve absolutně nepřijatelná (Renzetti, Curran, 2003, s. 182-200).

Toto nahrává otevřenosti, svobodě, volnosti názorů. Lidé jsou přesvědčeni, že právě nezávaznost, svoboda volby a užívání si života jsou těmi správnými životními cíli. Dnešní televizní produkce má v nabídce nepřeborné množství seriálů a filmů dotýkajících se problematiky singles. Jsou to filmy a seriály převážně z americké produkce, kde je na fenomén singles pohlíženo z humorného pohledu. Hlavních hrdinové většinou řeší peripetie s hledáním vhodného protějšku. Jedná se o jedince inteligentní, kteří jsou zaměstnaní, krásní, svobodní a veselí. Užívají si života plnými doušky a jeho výhod naplno, jak jen to jde. Natočeno je i mnoho dokumentů, kde je fenomén singles rozebírán převážně z odborného hlediska. V nich naopak figurují lidé, kteří vidí ve svých životních postojích nějaký problém. Například, proč nemohou v dnešní uspěchané a hektické době najít vhodný protějšek a podobně.

„V období středního věku se hodnoty, cíle a někdy i způsob života, dosud samozřejmé, ocitají v centru pochybností, neboť se zdá, že již přestávají vyjadřovat aktuální životní situaci. Před jedincem se otevírají nové úkoly a životní témata, z nichž některá jsou ve zřetelném konfliktu s dosavadními hodnotami a cíli. (...) Neexistuje univerzální optimální řešení a všechna možná řešení jsou rovnocenná. Záleží na našem temperamentu, schopnostech, motivaci, nezdolnosti a životních zkušenostech, jakou cestu si vybereme“ (Hrdlička, Kuric, Blatný, 2006, s. 23).

3 FENOMÉN SINGLES

3.1 Motivy, charakteristika singles života

Fenomén singles se stal v posledních letech v naší společnosti diskutovaným tématem, jak ve veřejných médiích, tak i v odborných kruzích. Jak jsem již v úvodu zmínila, v české společnosti se začal tento termín používat v 90. letech 20. století, tedy v době kdy se naše společnost transformovala a docházelo ke změnám společenských hodnot. Zatímco v severní, západní i jižní Evropě byl tento fenomén již zcela běžným jevem. Tento fakt je vysvětlován odlišností životních podmínek v někdejších západoevropském a východoevropském bloku. V naší zemi to bylo zapříčiněno nedostatečnou motivací k vyššímu vzdělání, omezenými možnostmi studia, omezeným množstvím seberealizace na trhu práce, menší nabídkou volnočasových aktivit a zejména pak omezenou volbou svobodného cestování. Před rokem 1989 u nás byly hodnoty nastaveny v souladu s rodinným životem. Sňatek během svého života, v době socialismu u nás, uzavřelo přibližně alespoň jednou 96 % žen a 90 % mužů, a to nejčastěji ve věku od 20 do 25 let. Jen malé procento lidí zůstávalo svobodných. Po roce 1989 se tento soulad začal měnit. Mnoho tehdy mladých lidí, které revoluce zasáhla v období jejich dospívání, změnilo svůj pohled na současný život a chtělo se začít s otevírajícími se možnostmi více realizovat a užívat si svobody života.

3.2 Typologie singles

Typologie svobodných podle Shostaka (Shostak in Rabušic, 2001, s. 202)

Ambivalenti (ambivalents) – jsou muži a ženy, kteří momentálně nehledají protějšek, ale do budoucna se této možnosti nezříkají.

Doufající (wishfuls) – jsou ti, co aktivně hledají, ale stále nenachází trvalý vztah a nejsou se svým stavem spokojeni.

Rozhodní (resolved) - jsou ti, co nechtějí a nehledají protějšek a mají k tomu své důvody, např. kariéru nebo sexuální orientaci.

Zarmoucení (regretfuls) – jsou ti, co chtěli najít protějšky, ale z nějakého důvodu se to nepodařilo a tak to vzdali, rezignovali, zůstali nedobrovolně svobodní. Mezi ně patří mnoho vzdělaných a schopných lidí.

Tento podíl „celoživotně svobodných“, jak uvádí Radušic (2001), se bude v současné moderní společnosti, která je stále tolerantnější k individualizovaným formám životního způsobu, s velkou pravděpodobností zvyšovat.

Typologie podle Petera Steina (1981, s. 11-12):

Dobrovolně dočasní – zatím nezadaní, možná vztah hledající.

Dobrovolně stabilní – například jeptišky, mniši.

Nedobrovolně dočasní – hledající aktivně.

Nedobrovolně stabilní – nedaří se jim najít už dlouhodobě vztah, často rezignují a smiřují se s životem singles.

Rozpolčení, toužící, odhodlaní, politováníhodní. Podle Artura Shostaky (Shostak in Rabušic, 2001, s. 202) tato typologie koresponduje s typologií Steina (1981), vznikly obě v 80. letech 20. století:

Nedobrovolně singles: ti, co zaslouží soucit a lítost, jsou politováníhodní.

Respektovaní singles: ti, co chtějí a usilovně hledají, nebo jen ti, co odkládají na pozdější dobu rozhodnutí s někým začít společně žít, popřípadě založit rodinu.

Dobrovolně singles: ti, co bývají často spojováni se sobectvím, kariérismem, hédonismem, individualismem a nezodpovědností.

Další typologie uvádí například i Linková (2002, s. 31-32). Zde jsou tři základní typy:

Za první, lidé, kteří *žijí ve vztahu, ale každý sám*. Tady ti kteří udržují nějaký vztah, ale mají každý svoji domácnost. Tyto vztahy na dálku jsou asi největším příkladem probíhajících změn v naší společnosti. Tady už totiž lidé odkládají zcela promyšleně možnost společného soužití nebo založení rodiny a manželství.

Za druhé, singles z donucení. Lidé, kteří *nemají žádný vztah a jsou v této situaci nedobrovolně* z nějakého důvodu. Tímto důvodem může být například jejich pracovní vytížení, zdravotní handicap, homosexualita a jiné.

A nakonec za třetí, singles omylem. Jsou to osoby, které *nemají žádný vztah, ale do budoucna ho nevyklučují*.

3.3 Solitérní život

V literatuře a médiích se rozlišuje mezi dobrovolným nebo nedobrovolným stavem singles. Dobrovolně svobodní, volní, jsou ti, kteří jsou definováni, jako ti „sobečtí“ nebo „kariéristé“, odmítající zodpovědnost a ti, kteří řeší jen sami sebe. Při rozhodování nad řešením více možností volí tu nejideálnější. Včetně vysokých nároků, které jsou dnes na člověka kladeny ze všech stran. Na tlak, který je na jedince vyvíjen, je potřeba umět reagovat. Život nutí k jinému uvažování i o zásadních rozhodnutích.

Jakýkoliv životní status, ať je to manželství, jedinci svobodní, ovdovělí, nesezdání nebo rozvedení, přináší se sebou určitá úskalí, rizika nebo také „příležitosti“. Jedná se o výhody a nevýhody neboli pozitiva a negativa. Základní faktory, které rozhodují o charakteristice jedince, jsou jeho věk, pohlaví, sexuální orientace, sociální status, dosažené vzdělání, prostředí kde žije, ekonomické podmínky, finanční zajištění, tolerance společnosti, hodnoty a motivace. Rozhodnutím být singles není v naší společnosti jevem ojedinělým, ale narůstajícím. Důvody mohou být různé, protože jedinec se během svého života stále mění.

3.4 Klady – výhody solitérního života

Dosahuje-li jedinec osobní pohody, a pokud se mu daří být ve všech oblastech duševního života spokojeným, pak je zcela jisté, že jeho sebehodnocení a sebezpřijetí naplňuje jeho vlastní hodnocení života. Pro jedince typu singles je důležité svobodné rozhodování, časová volnost, nezávislost, samostatnost, soukromí, nemuset na nikoho brát ohled a rozhodovat sám za sebe. Tyto výhody solitérního života jsou chápány mnohými singles jako hlavní a podstatné.

Mezi další výhody patří odpovědnost sám za sebe, sexuální svoboda, pohodlí, budování kariéry, finanční volnost, seberealizace a z toho plynoucí čas na své záliby a koníčky.

Názor Vágnerové se ztotožňuje s Ryffovou, která uvádí, že člověk dosahuje osobní pohody sebeakceptací, sebezpřijetím, pozitivním hodnocením, osobním růstem, pocitem vývoje, smyslem života a přesvědčením, že život má cíl. Jedinec s pozitivními vztahy s druhými je schopen efektivně organizovat svůj vlastní život s pocitem vědomí vlastního sebeurčení (Ryffová in Hrdlička, Kuric, Blatný, 2006, s. 131).

3.5 Zápory – nevýhody solitérního života

„Dilema rané dospělosti spočívá v rozporu potřeby svobody a nezávislosti s potřebou zkusit nové role, které sice přinášejí prestiž a nové podměty, ale zároveň představují zátěž. Proti uvedeným pochybám, zvažujícím nevýhody vázanosti a omezení, působí zvědavost, touha po nových zážitcích a zkušenostech“ (Vágnerová, 2007, s. 14 – 15).

Sociologické průzkumy berou jako protiklady právě singles a osoby žijící v manželství. V manželském životě se lidé prý cítí šťastnější, jsou také zdravější oproti svobodným protějškům. U singles může hrozit zafixování takových osobních vlastností a strategií chování, které působí negativně v jakémkoli vztahu. Jedná se o neochotu se dělit, sdílet společně věci a brát ohled na požadavky partnera, vytrácí se tolerance.

Mezi další nevýhody solitérního života se řadí strach ze samoty, nedostatek citového života, nenaplnění potřeby sounáležitosti, sdílení společných zájmů, absence pocitu bezpečí a vzájemné lásky. Tyto nevýhody mohou jedince přivést ke zdravotním obtížím, jako jsou alkoholismus, deprese, porucha příjmu potravy a k dalším závislostem.

V těchto dvou kapitolách byly objasněny klady a zápory solitérního života u jedinců v rané dospělosti. *„Ulpívání na nespokojeném vztahu podporuje obavy ze samoty, z obtížnosti nalezení nového partnera, nedostatek příležitostí k novému seznámení s někým jiným, nedostatek sebedůvěry a pocit vlastní neatraktivitu pro kohokoliv“ (Vágnerová, 2007, s. 83).* Podle Vágnerové partnerství váže člověka k různým sociálním skupinám. Naopak jedincům, kteří žijí sami, chybí složka identity, ale je zachována osobní a sociální autonomie. Styl takového způsobu života je do určité míry izolující a anonymní, ale současná společnost tento životní styl začíná více tolerovat. *„Dlouhodobější samostatný život podporuje rozvoj osobnostních vlastností a postojů. Často posiluje sebevědomí a pocit moci nad svým životem, pocit soběstačnosti a schopnosti zvládat běžné životní zátěže“ (Vágnerová, 2007, s. 106).*

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CÍL PRÁCE

Na základě zachycení životních příběhů a porozumění samotným aktérům se cílem bakalářské práce stalo prozkoumání faktorů, které nějakým způsobem ovlivňují společenské postavení, dobu ve které žijeme, současné socioekonomické bariéry.

Bakalářská práce je zaměřena na zjištění životních postojů a akceptaci jedinců žijících životem singles. Na zjištění, jaký k tomuto životnímu stylu zauímají postoj, jak jejich volbu vnímá okolí, jestli znají oni sami ve svém okolí více podobných případů, jako jsou oni. Dalším záměrem bakalářské práce je definovat tento společenský trend. Definovat, jaké převažují u těchto lidí hodnoty, pocity, morálka.

Rodičovství je dnes chápáno i přes velký podíl bezdětných v naší populaci jako jedna ze základních sociálních norem. Je chápáno jako naplnění života a splnění poslání. Žena by měla mít dítě, aby bylo naplněno její poslání. S tímto názorem souhlasí čím dál méně mladších lidí. Z pohledu dříve narozených je naopak singles chápáno jako odbočení od normy. Jako něco nenaplněného, nenormálního. Prázdný a nenaplněný život. Jaký je rozdíl mezi zadanými a singles? Je to opravdu pro každého životní nutnost, povinnost žít v manželství a mít děti? Tak, jak si to představuje generace našich rodičů?

Mnoho odborníků, například i Hašková (2009, s. 114-115), se zabývá otázkou rodičovství nebo života bez dětí. Co se životního naplnění týká, je to do jisté míry forma seberealizace. U svobodných jedinců převládá názor na seberealizaci více v hodnotách pracovních, společenských, kulturních i volnočasových. Se založením rodiny nebo společného soužití počítají jen za předpokladu materiálního zajištění a fungujícího vztahu. Mladí lidé přestávají chápat rodičovství jako povinnost a nutnost pro každého, přikládají mu velkou míru zodpovědnosti, kterou by mohli přijmout, ale jen za specifických podmínek. Jejich názorem, proč nechtějí do tohoto světa přivést děti, je přelidnění planety, chudoba, zhoršující se životní prostředí, civilizační nemoci, stále narůstající terorismus, války a zločinnost. Jedinci postrádají přesvědčení o vlastní schopnosti zajištění materiálních podmínek, důvěru v partnera a v partnerské soužití. Touha věnovat se svým vlastním koníčkům, zálibám, pak převládá.

4.1 Cíl práce se zaměřením na singles

Při zpracování teoretické části bakalářské práce byly využity obecné metody vědecké práce. A to sběr a analýza související odborné literatury, srovnání praktických zkušeností a teoretických znalostí. Teoretická část byla zaměřena na obecný popis postmoderní doby, tak i na samotný fenomén singles, jeho příčiny, faktory, příznaky a prevenci.

Obsahem empirické části byl kvalitativní průzkum, který byl realizován formou rozhovoru a částečně strukturovaného rozhovoru. Cílem bylo, zkoumaným jedincům (plánovaný počet přibližně 8 - 10) pokládat otázky, na které odpovídali zcela dobrovolně, v jimi zvoleném prostředí. Z takto získaných odpovědí byly vyvozovány závěry a hledány v nich společné znaky. Vyhodnoceno bylo naopak i to, v čem se odpovědi lišily.

Důraz byl kladen na hloubkové poznání zkoumaných jedinců. Dále byla interpretována realita prožívání konkrétního jedince. Průzkum se zaměřil jednak na zjištění výskytu osob žijících singles v postmoderní společnosti a pak také na zjištění podobných znaků v jejich životě.

4.2 Formulace položených otázek

Otázky k rozhovoru byly rozděleny do pěti kategorií. První část rozhovoru byla formální – více méně osobní. Ve druhé části rozhovoru byly kladeny otázky zaměřené na rodinu, ve třetí části otázky na zaměstnání, ve čtvrté pak kladené požadavky na budoucího partnera, na budoucnost a minulost vlastního přístupu k životu dotazovaných. V páté části byli respondenti směřováni k vyjádření se k jejich přístupu k životu a vnímání změn ve společnosti. Na závěr byli tázáni, jestli by uměli vlastními slovy vysvětlit pojem singles a kam by se oni sami zařadili podle typologie prezentované v teoretické části této bakalářské práce.

4.3 Použitá metodika a etika

V teoretické části byly charakterizovány a definovány pojmy „Postmoderní společnosti, Individualismu, Krize, Singles“. Byly představeny různé pohledy na tento fenomén dnešní doby.

V praktické části byly vyhodnoceny rozhovory a přepisy rozhovorů a dále proveden samotný rozbor výsledků.

V rámci průzkumu byla využita kvalitativní metody průzkumu, forma rozhovoru. Rozhovor, jako takový, představuje v tomto případě jednu z nejvýhodnějších metod k získání co nejsubjektivnějších odpovědí a dat od osob, kterých se fenomén singles dotýká.

Rozhovor byl rozdělen na dvě části, obecnou a zvláštní (viz příloha č. 1, 2). Obecná část se týkala obecných charakteristik. Konkrétně věku, nejvyššího dosaženého vzdělání, délky doby, po kterou žijí respondenti sami. Zvláštní část rozhovoru navazovala další sadou otázek (viz příloha č. 2), ze kterých bylo možné odhalit konkrétní charakteristiky fenoménu singles. Výběr otázek byl proveden před samotným započítáním průzkumu, a to i s ohledem na čas, který je potřebný k zjištění odborné znalosti dané problematiky.

Průzkumný vzorek dotazovaných (v celkovém počtu 8) tvořili respondenti, kteří splňovali dané požadavky. Pro kontaktování těchto respondentů byl používán mobilní telefon a emailová korespondence. Před samotným zahájením rozhovorů byly rozeslány mailem dotazníky (viz příloha č. 3) s několika otázkami zaměřenými na fenomén singles. Po tomto kroku následovaly osobní rozhovory.

Pravá jména dotazovaných jsou z důvodu zachování anonymity a ochrany osobních údajů změněna. V prepisech rozhovorů jsou respondenti rozděleni na muže a ženy a seřazeni vzestupně podle věku.

Analytickou jednotkou: osoby žijící sami ve vlastní domácnosti.

Typ průzkumu: kvalitativní metoda.

Technika: rozhovor, rozhovor částečně strukturovaný, zúčastněné pozorování.

Výběrový vzorek: osoby žijící „SINGLES“ věk 30 – 45 let.

4.4 Charakteristika respondentů

Ženy

Martina, 32 let, vysokoškolačka, učitelka na druhém stupni základní školy. Žije sama v podnájmu. Rodiče navštěvuje sporadicky, lepší vztah má s bratrem. Je nábožensky založená. Necítí se být singl, i když už tři roky žije sama.

(Nahráný rozhovor: 3. 2. 2015, v bytě dotazujícího, Brno)

Alena, 39 let, zástupkyně obchodní firmy. Její rodiče spolu žijí společně v jednom manželství už 45 let. Má staršího bratra, který má vlastní rodinu, dva malé syny. Se všemi členy rodiny má Alena velmi kladný vztah. Ona sama žije pět let ve svém vlastním bytě. Poslední vážný vztah měla před šesti lety, poté už jen krátkodobé známosti. Volba svobody je teď pro ni „*osvobozující*“.

(Nahráný rozhovor: 12. 2. 2015, v bytě dotazujícího, Brno)

Jana, 42 let, fakturantka. Je jedináček, její rodiče spolu žijí 42 let. Má svůj vlastní byt, materiálně zajištěná. Sama žije více než 7 let, její poslední dlouhodobý vztah trval pět let. Partnera finančně podporovala. Ex-partner ji opustil, našel si nový vztah. Ale jak sama uvádí, novému vztahu se nebrání. „*Partner by jí musel brát takovou jaká je*“.

(Nahráný rozhovor: 9. 2. 2015, v bytě dotazujícího, Brno)

Hana, 45 let, reklamační technik v energetické společnosti. Žije v městském bytě. Má jen matku a sestru, otec zemřel v jejich 12 letech. Podle ní to byl jediný muž, kterého v životě milovala. Tvrdí, že v dřívějších vztazích to byl sex, co ovlivňovalo její vztahy s muži. Poslední vztah byl dvouletý a nepříliš úspěšný.

(Nahráný rozhovor: 9. 2. 2015, v bytě dotazujícího, Brno)

Muži

Václav, 30 let, dispečer, technik ve stavební firmě. Má oba rodiče, kteří jsou spolu přes 40 let, je prostřední ze tří bratrů. Má za sebou dlouhodobý vztah, teď ale rozhodně nikoho nehledá. O svém životním partnerovi má jasné představy v tom, co by měl, ale i neměl splňovat.

(Nahráný rozhovor: 20. 1. 2015, v bytě dotazujícího, Brno)

Marek, 38 let, obchodní zástupce zahraniční firmy. S rodiči má dobrý vztah, jeho bratr žije v zahraničí a z tohoto důvodu se nevidí často. Marek žije ve vlastním bytě v Brně. Práce ho baví, ale neměl by velký problém ji změnit, kdyby přišla výhodnější nabídka.
(Nahráný rozhovor: 20. 1. 2015, v bytě dotazujícího, Brno)

Libor, 40 let, vedoucí odbytu oděvní firmy. Rodiče jsou rozvedení, s oběma udržuje dobrý vztah. Snaží se jim pomáhat, převážně však po finanční stránce. Jak sám uvádí, má na ně málo času. Pracovně je velmi vytížený, cítí se být workoholikem. Nemá čas ani na seznamování.
(Nahráný rozhovor: 30. 1. 2015, v bytě dotazujícího, Brno)

Karel, 42 let, prodavač oděvů. Rodiče jsou rozvedení. Má vdanou starší sestru, která má dvě děti. On sám žije v pronajatém bytě. Poslední vážnější vztah měl více než před deseti lety. Trval tři roky. Jeho ex-partnerka měla dítě z minulého vztahu. Proto uvádí, že ani cizí děti by mu nevadily. On sám děti nemůže mít ze zdravotních důvodů, což považuje za velký handicap.
(Nahráný rozhovor: 31. 1. 2015, v bytě dotazujícího, Brno)

4.5 Přepisy rozhovorů

Martina, 32 let, VŠ, učitelka na druhém stupni ZŠ, Brno, podnájem

Můžeš mi říct, jaké máš zkušenosti s předchozími vztahy, jak dlouho trval tvůj poslední vztah, co pro tebe znamená vážný vztah? Je pro tebe sex ve vztahu důležitý? „Ano mám, poslední byl před třemi lety, a trval rok. Vážný vztah, joo? Jako já si myslím, když ti lidi, jako oba cítí, že by z toho mohlo být něco víc a že s tím do toho jdou a směřují to k manželství, tak prostě do toho jdou, tak. Jestli je pro mě sex ve vztahu důležitý? Já si to asi neumím představit, na to nedokážu odpovědět. Ale asi je, jak se říká.“

Máš tedy pocit, že na tom, že jsi teď sama, měl nějakým způsobem vliv Tvůj předchozí vztah? „Neřekla bych, že ten poslední, ale ten předposlední byl totiž první a dlouhodobý. On byl totiž hodně na takové té citové úrovni, trval deset let. Ale mám z toho dost negativní zkušenost. Měla jsem pocit, že jsem fungovala jako v roli terapeuta. On byl na mě dost závislej a bylo to strašně divný. Byla jsem z toho dost nešťastná, on byl pořád jakoby na mě nalepenej.“

Vyhovuje ti tento životní styl? Víš, co znamená označení singles, cítíš se tak? „Momentálně jako jo, naštěstí (smích). No to je teda otázka. Nevím, jestli člověk může vůbec říct, že mu to vyhovuje. Člověk může říct třeba, žiju v manželství a taky mi to třeba úplně nevyhovuje, vždycky se dá něco najít. Slovo singles, no to by mě teda zajímalo, co to vlastně znamená, jo jako člověk, co žije sám? Já teda žiju sama, ale nechci se cítit být označovaná, jako singles, tímhle tím statusem, ale mám pocit, že už do toho taky padám.“

Chybí ti v životě partner? „Momentálně ne, v zásadě jako dobrý, tak občas jsou chvíle...“

Kdo je ti v životě nejbližší? Jaký máš s rodiči vztah, se sourozenci, přáteli? „No ono se to dost mění, ale myslím si jako, že tak trvale, možná i čím dál tím víc, zůstává můj o čtyři roky starší brácha. Pak ještě asi moje dvě, v uvozovkách, nejlepší kamarádky. Vztah s mamkou a tatínkou mám teď taky výbornej, ale byly fakt těžký doby.“

Cítíš nějaký tlak ze strany rodiny a přátel na to, abys našla partnera? „Jo chtěli by, je to různý, ale popohání mě tak všelijak. Někdy více nápadně, někdy méně nápadně, ale teď zrovna mám klid, jako že je to dost různý. Kamarádi se ptají, jak kteří, jestli někdo není, ale můžu říct, tak nějak hezky. Jsou takoví starostliví.“

Jak se díváš na instituci manželství? Uvažovalas někdy o manželství a založení rodiny? „Nooo prostě jako, to je nejvíc pozitivní, co jde. Uvažovala jsem o tom samozřejmě.“

Jsi v zaměstnání spokojená? „Jo, v zásadě, jako jo. Změnila bych tam nějaký věci, ale to je asi všude, ale v zásadě jako dobrý.“

Myslíš si, že výkon tvého povolání nějak brání v možnosti hledání partnera? „Jo, protože teď jsou tam celý dny. Mám pocit, že jsem tam pořád, prostě do pěti, do šesti. Pak jsem přišla zmlácená domů a o víkendech to samý.“

Takže třeba netrávíš v zaměstnání víc času než bys chtěla, nejsi kariéristka? „No, jako částečně asi ano. Ale já si to nedělám, jako kvůli nějaké své kariéře. Prostě, tohle je práce pro lidi a ne pro mě, jo. Já kariéristu chápu jako někoho, kdo hrabe jen prachy a jen pro sebe. Ale já to dělám pro děcka.“

Je něco, co by si ve svém životě chtěla změnit? (zaváhání a delší odmlka), „Jo.“

Jaké jsou tvoje koníčky, záliby? „Jo, tak mám strašně ráda chození v přírodě. Umění, hudbu, čtení a surfování na internetu. Kde vyhledávám nové věci. Mám ráda studium. Já vím, je to úplně absurdní, ale já úplně miluju studium.“ (dlouhý smích)

Navazuješ v současné době nějaké alternativní vztahy, chodíš někam do klubů nebo na seznamky? Internet? „Co to znamená alternativní? Ne, ne, ne. A nikdy nebudu. Já bych hledala na takových jiných místech.“ **Kde například?** „No na místech, jako teď v létě třeba, na poutních místech. Někoho, kdo má taky baťoch jako já a jde stejným směrem. Nebo třeba v kostele, prostě na takových místech, kde já se cítím dobře.“

Máš nějakou představu o svém budoucím partnerovi, co by měl splňovat, jaké by měl mít vlastnosti? „No, já si to právě dokážu až příliš reálně představit, proto je to ten problém. Mám příliš vysoké nároky. Měl by být minimálně vzdělaný jako já. Měl by sdílet asi stejnou víru a hodnoty jako já. A měli bychom se, jako na věcech, umět domluvit a spolu taky komunikovat. Měl by být k lidem přátelský, prostě úplně „n o r m á l n í“ člověk.“

Vadilo by ti, kdyby měl partner děti z předchozího vztahu? „No to jo. Já bych chtěla, aby byl někdo úplně stejný, jako já. Prostě úplně bez závazků.“

Netrápí tě tedy pocit osamělosti? „Jak kdy a jak v čem. Ale někdy je ta osamělost taková existencionální. To říkají i lidi, co jsou v manželství.“

A nemáš třeba pocit, že generace našich rodičů navazovala vztahy snáz? „No říká se to. Já si to třeba nemyslím, ale asi jo. Teď jsou lidi pořád vázaní na ty počítače. A oni asi byli víc venku a mezi lidma možná, nevím.“

Proč si myslíš, že dnešní mladí lidé odkládají vstup do manželství? Pociťuješ nějaké změny ve společnosti, co se týče hodnot manželství, rodiny? „No, to by mě taky zajímalo, já fakt taky nevím. Já sama jsem z toho taky dost třeba překvapená, to je divný. Já třeba neplánuju být nějaká singles. Nebo já neplánuju něco odkládat. Já, kdybych měla

nějakýho kluka, tak jdu do toho. Dnes je to asi teda studium, dneska se chce po každým, nějaký vzdělání, taky tedy zkouší spoustu nových věcí, takže tak. Myslím si ale, že je to neštěstí, že je normální věk na vdávání třeba sedmnáct nebo osmnáct. Dnes je to posunutý. My teď třeba máme střední školu a lidi před dvě stě rokama by měli rodiny, nějakou svoji usedlost. Ale my teď ve střední škole z osmnáctiletých děláme děcka. To samý pak vysoká škola. Ty věci, co byly dřív normální, tak my je teď necháváme do pětadvaceti. Takže to studium podle mě ten posun hodně ovlivňuje. Pak taky dnes hodně lidí, co jsem tak slyšela, chce mít jen jedno dítě nebo to neřeší. Chtějí si ten život užít. Mají pocit, třeba že na vejšce furt jen dřeli, tak si chtějí prostě teď jen užít. A ty děcka se jím furt do těch plánů nějak nehodí. Já fakt nevím.“

Jak se díváš na promiskuitu mužů a žen? „No tak to je jasný, špatný to je špatný.“

Můžeš mi říct, kde se ty sama vidíš v rozmezí například pěti let v budoucnu?

„Absolutně netuším. Můžu být v Africe, můžu být v Americe a můžu klidně být v Čechách. Můžu klidně změnit povolání. Já mám teď momentálně víc plánů. Já mám teď sama takový rozlišovací období, kdy si říkám sama, jak to teda bude. Dávám tomu tak rok.“

Co ti přináší svoboda, oproti těm zadaným? Můžeš mi říct nějaké výhody – nevýhody? Jak vnímáš svůj přístup k životu, k zodpovědnosti, před třeba pěti, deseti lety a dnes? „Jo, tak to můžu velice dobře srovnat. Velmi dobře jsem to cítila díky tomu poslednímu vztahu. Prostě, najednou obrovský pocit úlevy, svobody, volného času. Takový to, že nemusím pořád někomu psát SMSku, kdy se sejdeme, jak se máš a tak prostě. Neskutečný pocit, že já přece nemusím teď nic. A můžu kam chci, s kým chci. Jsou špatný vztahy, kdy jsou lidi otroci a to jsou samozřejmě ty blbý vztahy. Já teď zodpovědnost vnímám sama na sobě tak, že asi líp hospodařím s penězi. Je to jinak než na vejšce, kde mě sponzorovali rodiče. Taky se víc starám o svoje zdraví, to je asi tím, že jak člověk stárne, tak se musí víc jako hlídat. Jo a taky jsem měla takový období, no ono to vlastně ještě trvá, hodně teď přemýšlím o smrti. Jako o té vlastní. Co by bylo, jako kdybych teď zemřela. Co tady po sobě jako zanechám, taková ta zodpovědnost. Ať už to přijde teďka nebo v sedmdesáti. Dřív jsem byla tokový střevo a to i jako učitelka. Tak ta zodpovědnost je i k těm děckám teď jiná. Dřív jsem byla ta paní učitelka, co je s ní sranda. A teď už ty děti i napomenu, ale v tom dobrým - jakože s láskou. Ale určitě je mnohem víc teď vedu k těm dobrým věcem a na špatný je upozorňuju. A taky si myslím, že mnohem víc supluju roli rodičů, než třeba před pěti rukama. Tak to teď vnímám.“

Jsi na sebe hrdá, pyšná? „Ale ani nevím, možná na nějaké dílčí věci asi jo. Ale nakonec stejně všechno jsme dostali od Pána Boha. Takže, co já? Všechno je to dar, všechno člověk dostal. Já jsem si nic nevymyslela, já jsem všechno dostala. Takže nic.“

Uměla bys vlastními slovy vysvětlit slovo singles? „Asi člověk, kterej žije sám, který má tedy tuto vizi.“

Kam by ses ty sama jako singles zařadila, jsi singles z přesvědčení, nebo z nějaké nastalé situace? *„Rozhodně nééé z přesvědčení, to bych si vůbec nedokázala představit. Vůbec mi vadí, že mě tam někdo může zahrnovat. A do prčic, tak já do toho asi zapadám! No, mě by to vážně nenapadlo a přijde mi to dost i teda zahambující, ale co už nadělám, prostě...“*

Dobře, já ti moc děkuji za rozhovor a za tvoji upřímnost. *„Já taky děkuji, to už je všechno?“*

(Alena, 39 let, SŠ, obchodní zástupce, Brno, dvoupokojový byt v OV)

Máš nějaké zkušenosti s předchozími vztahy? Jak dlouho trval tvůj poslední vztah? Co pro tebe znamená vážný vztah? Je pro tebe sex ve vztahu důležitý? „V podstatě jsou to krátkodobé vztahy, nikdy to nebylo nic až tak dlouhého, tak do jednoho roku. Vážný vztah, no určitě, když jsou si partneři..., no, jak bych to řekla..., jeden druhému fakt oporou, takovou nějakou tolerancí, je to asi vážný vztah tady v tomhle. Musí si sednout, musí být v dobrém i ve zlém, jak se tak říká. (smích). Sex, řekla bych, že je důležitý, ano.“

Máš pocit, že na tom, že jsi teď sama, měl nějakým způsobem vliv předchozí vztah? „Možná, částečně, ale nemůžu říct. Je to můj pocit, cítím se líp, když nemám dlouhodobý vztah, je to pro mě osvobozující, lepší.“

Vyhovuje ti tento životní styl? Víš, co znamená označení singles, cítíš se tak? „Myslím, že ano. Určitě musím říct, že ano. Teď určitě je to vlastně stav každého, kdo je sám, nezávislý, bez partnera, bez rodiny.“

Chybí ti v životě partner? „Nemůžu říct, že by mi v životě chyběl partner.“

Kdo je ti v životě nejbližší, jaký máš vztah s rodiči, se sourozenci, přáteli? „No určitě jsou to moji rodiče. Musím říct, vztah výbornej s rodičema. Podporují mě ve všem, jsou tokový zlatííí. Mám taky bráchu. Jeho rodina taky, s jeho rodinou mám výbornej vztah, s jeho dětima úžasný. Má syny a všichni jsou to zlatička“.

Cítíš nějaký tlak ze strany rodiny či přátel na to, abys našla partnera? „Možná ze začátku byl tam třeba..., ale naši to berou tak, jak to je v tom stavu. Tak, jak su. Ví, že se v tom cítím tak dobře. Musím říct, že mě v tom i podporují. Nebo, že jsou rádi, že jsu šťastná tak, jak su. Přátelé taky. Berou to prostě tak, že to tak je. Takže mě berou tak už dlouhodobě. Neřeší to.“

Jak se díváš na instituci manželství? Uvažovalas někdy o manželství a založení rodiny?

„Závazek... (krátké odmlčení), hodně velký závazek, starost. Asi bych lhala, kdybych řekla, že jsem o tom nepřemýšlela, ale nikdy to nebylo natolik silný, že bych..., že bych po tom pídila a snažila se toho dosáhnout.“

Jsi v zaměstnání spokojená? „Jsem, jsem určitě.“

Myslíš si, že výkon tvého povolání nějak brání v možnosti hledání partnera? „Nemyslím si to, nemyslím. Sice mám tuhle práci ráda, ale že by to bránilo nějak v mém osobním životě? Ne, ne, určitě ne.“

Co ve tvém případě znamená slovo kariérista? Necítíš se tak? „Možná částečně, ale je to tím, že mě ta práce opravdu naplňuje. Vyhovuje mně, mám ji ráda. Děláním jí s radostí, s chutí. Opravdu. Jako, naplňuje mě. Nevím, jestli to třeba není do jisté míry kariéristka, možná ano.“

Je něco, co by si ve svém životě chtěla změnit? „Teď ani ne. Jsem spokojená tak, jak jsem. Nemůžu říct, že by mi výslovně něco nějak chybělo. V tuhle chvíli bych asi nic neměnila.“

Jaké jsou tvoje koníčky, záliby? „Různorodý. Od čtení, sport, v létě kolo, v zimě lyžování. Je to opravdu různorodé.“

Navazuješ v současné době nějaké alternativní vztahy? Hledáš někde partnera, například na seznamkách, v klubech? „Nemůžu říct, že bych vyloženě se potom pídila a hledala nějaký vztah. Není to tak.“ **Je to teda takové volnější?** „Ano, ano. Když na někoho narazím, samozřejmě, není problém. Nehledám. Ne, ne, ne, tohle není můj styl, no to nééé.“

Máš nějakou představu o svém budoucím partnerovi? Co by měl splňovat, jaké by měl mít vlastnosti? „Nevím, jestli by to měla být vyloženě vlastnost. Měl by to být někdo, když by byl někdo. No, abychom si byli navzájem oporou, vážili si jeden druhého. Abychom byli, abychom tvořili pár, když už by to mělo přijít.“

Vadilo by ti, kdyby měl partner děti z předchozího vztahu? „Ne, ne, nevadilo. Každý máme nějakou minulost. A ze vztahu, ze kterého vzešly děti, určitě by to pro mě nebyl žádný problém, nevadilo by mi to do budoucna.“

Netrápí tě tedy pocit osamělosti? „Ne, to určitě ne. Nemám teď na to ani čas, bych řekla, na tu osamělost. Jsem docela, jak jsem řekla, vytížená. Jak v práci, tak i koníčky mě doplňují. Přátelé, známí, opravdu né.“

A nemáš třeba pocit, že generace našich rodičů navazovala vztahy snáz? „Nevím, jestli snáz, byla opravdu jiná doba. Tehdy se bralo všechno jinak. Bralo se to, nevím, jestli lehčeji. Nebo možná, bylo to prostě jiný, jiný. Opravdu jiný za našich. Možná tím, že zakládali rodiny dřív, než teď. To je možná tady tím. Asi to měli o něco lehčí.“

Proč si myslíš, že dnešní mladí lidé odkládají vstup do manželství? Pociťuješ nějaké změny ve společnosti, co se týče hodnot manželství, rodiny? „Ono není potřeba toho manželství. Oni jakoby..., pokud je ten vztah mezi dvěma lidmi pevný a nepotřebují si ho dokazovat ještě něčím dalším. Možná mají pocit i toho, že by se to tím zkazilo, tím manželstvím. Je to tak, že prostě dnešní doba to tak jakoby povoluje, toleruje, takže proč, proč né. Určitě. Opravdu za dob našich rodičů nikdo nemohl žít jen tak na hromádce, jak se tenkrát říkalo. Prostě bylo to tak. Prostě, když spolu žijou,

tak se automaticky brali. Že nebyla žádná nějaká taková volnost. Když spolu nějakou dobu žili a nedej bože spolu vychovávali děti a nebyli vzití. To vůbec.“

Jak se díváš na promiskuitu mužů a žen? *„Vůbec to neřeším. Je to každého, opravdu každého, věc. A proč ne? To vůbec neřeším.“*

Můžeš mi třeba říct, kde se ty sama vidíš v rozmezí například pěti let v budoucnu? Co tobě samotné přináší svoboda, oproti těm zadaným, výhody – nevýhody? *„Hmmm (odmlka)..., určitě nejdu tvrdě třeba po něčem, abych 100% řekla, že do pěti let chci být třeba vdaná, mít děti, mít rodinu, určitě ne. Protože teď je to tak, že mě to tak vyhovuje. Takže myslím si, že by mi to tak vyhovovalo i za pět let. To není žádná vidina do budoucna. Samozřejmě, kdyby nějaký vztah přišel, nebránil by se člověk tomu, že? Je to nějaká závaznost něčeho do budoucna, prostě nějaká vyhlídka, ale nevím, nevím. Svoboda... (velký výdech), nezávislost... , je to taková tolerance ve všem, sama sobě si. I to, jak si všechno prostě zařídím sama, tak to mám. Vyhovuje mi to, absolutně.“*

Jak vnímáš svůj přístup k životu, k zodpovědnosti, před třeba pěti, deseti lety a dnes? *„No, třeba ještě před těma deseti rokama tam ještě nějaká ta vidina najít rychle, rychle toho nějakýho partnera, vdát se, rodina, tak byla. Ale postupem toho času je to takový, opravdu ta potřeba najednou uhasla, není to takový... něco tak intenzivního, ta priorita, přesně tak.“*

Uměla bys vlastními slovy vysvětlit slovo singles? *„Je to člověk, který je nezávislý, soběstačný. Je sám, je hlavně v tomto stavu spokojený. To je hlavně důležitý, si myslím.“*

Kam by ses ty sama jako singles zařadila? Jsi singles z přesvědčení nebo z nějaké nastalé situace? *„Je to od každého trošku. Samozřejmě, nějaké předešlé vztahy tam taky byly, ale je to z toho, že teď momentálně, teď nemám žádného životního partnera. A prostě mě to teď tak vyhovuje. Nemůžu říct, ale že z přesvědčení. Protože, kdyby byl někdo tak úžasný, bylo by to perfektní, ale pokud by nebyl, nehroutila bych se z toho. Nebylo by to nic, co by mě pokládalo na kolena. To určitě ne.“*

Dobře Ali, tak já ti moc děkuji za rozhovor a za tvoji upřímnost. *„Není zač, rádo se stalo.“*

Jana, 42 let, SŠ, účetní, Brno, dvoupokojový byt v OV

Můžeš mi říct, jaké máš zkušenosti s předchozími vztahy? Jak dlouho trval tvůj poslední vztah, co pro tebe znamená vážný vztah? Je pro tebe sex ve vztahu důležitý? „Poslední vztah trval asi pět let, ale přítel si našel novou známou. Takže to skončilo. Vážný vztah, vztah... (dlouhý nádech), kterej už je dlouhodobější, samozřejmě klapající, kdy si partneři vycházejí vstříc. A opravdu se mají rádi. Sex? Ano, je důležitý.“

Máš tedy pocit, že na tom, že jsi teď sama, měl nějakým způsobem vliv tvůj předchozí vztah? „Měl, určitě měl.“

Vyhovuje ti tento životní styl? Víš, co znamená označení singles, cítíš se tak? „Po těch letech, ano. Člověk si zvykne a opravdu zjistí, že je to i výhodný. Klid, pohoda (smích), nikdo nebuzeruje... Je to volnost.“

Chybí ti v životě partner? „Jak kdy.“

Kdo je ti v životě nejbližší, jaký máš s rodiči vztah, se sourozenci, přáteli? „Nejbližší je mi otec. Sourozence nemám a s rodiči vztah naprosto výborný.“

Cítíš nějaký tlak ze strany rodiny, přátel, na to, abys si našla partnera?

„Nooo, tak občas maminka má někdy nějaký řeči. Měla by sis někoho najít..., ale že by to bylo nějaký, že by mě do toho tlačila, to néé. Bylo mi jednou řečeno od jedné mojí kamarádky, že jsem neschopná si někoho najít. Nevím, jak to myslela, asi že mám vysoké nároky. Je mi 42 a i rodina nade mnou zlomila hůl. Už dávno. Už se mě na to, jestli a kdy založím rodinu ani neptají.“

Jak se díváš na instituci manželství? Uvažovalas tedy někdy o manželství a založení rodiny? „V pořádku, nemám nic proti, uvažovala.“

Jsi v zaměstnání spokojená? „Ano.“

Myslíš si, že výkon tvého povolání nějak brání v možnosti hledání partnera? „Ne, to určitě ne.“

Takže, třeba netrávíš v zaměstnání víc času, než bys chtěla, nejsi kariéristka? „Néé, rozhodně néé.“

Je něco, co by si ve svém životě chtěla změnit? „Ani ne, momentálně určitě ne.“

Jaké jsou tvoje koníčky, záliby? „Koníčky už nemám žádný. (smích)... Dřív to byl tanec, teď už se na to necítím a zlenošila sem. Po pravdě, no mě vlastně nic nebaví. Já se ráda nudím. Já ráda spím, já ráda jím. A je fakt, jak nastane jaro, tak od toho jara do podzimu, jezdíme na chatu s rodiči, takže tam co dělat je.“

Navazuješ v současné době, nějaké alternativní vztahy, chodíš někam do klubů? Nebo na seznamky? Internet? „Nééééééé, ne.“

Ty se tomu úplně bráníš? „Ano.“ (smích)

Máš nějakou představu o svém budoucím partnerovi? Co by měl splňovat, jaké by měl mít vlastnosti? „Nooooo... No, měl by mít, musel by být zajištěnej. Protože předešlého jsem vlastně živila já. Musel by být samozřejmě tolerantní a musel by mě brát takovou, jaké jsem.“

Vadilo by ti, kdyby měl partner děti z předchozího vztahu? „Určitě ne. Hmmm, děti by šly.“

Netrápí tě tedy pocit osamělosti? „Ne, ne. No, možná bych chodila víc do hospody (smích). No, já vím, že to zní blbě, ale tak jako bavit se.“

A nemáš třeba pocit, že generace našich rodičů navazovala vztahy snáz? „Určitě, protože lidi k sobě byli upřímnější, nebylo to tolik jenom o sexu. Každý si dneska jenom hrabe na svém písečku a sám pro sebe. Každý je prostě sám za sebe dneska.“

Proč si myslíš, že dnešní mladí lidé odkládají vstup do manželství? Pociťuješ nějaké změny ve společnosti, co se týče hodnot manželství, rodiny? „Protože, jak říkám, každý jen sám za sebe. Každý jako kariéru, cestování a rozhodně se nikdo nechce vázat. No, myslím si, že dnešní lidi k sobě nejsou tak tolerantní a tak upřímní. Nemluví spolu. Není tam ta komunikace, která by tam měla být. Je to možná i z nedostatku času, že jsou lidi víc v práci. Dlouho.“

Jak se díváš na promiskuitu mužů a žen? „Tu já neřeším, to ať si každý dělá, co chce. Každýho věc.“

Můžeš mi třeba říct, kde se ty sama vidíš v rozmezí například pěti let v budoucnu? „Někde, na nějakým ještě vyšším postavení v zaměstnání, pracovním. Priorita, to je to jediné, co člověk musí, takže, proč bych nemohla být lepší?“

Co ti přináší svoboda, oproti těm zadaným? Můžeš mi říct nějaké výhody – nevýhody? Jak vnímáš svůj přístup k životu, k zodpovědnosti, před třeba pěti, deseti lety a dnes? „Je to rozhodně volnost. Já mám pocit, že dneska su zodpovědnější. Že víc člověk dnes uvažuje o vše, než dřív. Dneska si člověk všechno víc rozmyslí, než něco udělá.“

Uměla bys vlastními slovy vysvětlit slovo singles? „Jsou to lidi bez partnerství.“

Kam by ses ty sama jako singles zařadila? Jsi singles z přesvědčení nebo z nějaké nastalé situace? „Z nastalé životní situace.“

Takže to není, že by si to takto chtěla? „Ne, ale rozhodně mě to teďka vyhovuje.“

Dobře, takže já ti moc děkuji za rozhovor a za tvoji upřímnost.

Hana, 45 let, SŠ, technik reklamačního oddělení, Brno, byt v OV

Můžeš mi říct, jaké máš zkušenosti s předchozími vztahy? Jak dlouho trval tvůj poslední vztah, co pro tebe znamená vážný vztah? Je pro tebe sex ve vztahu důležitý? „*Ne příliš dobrý. Ted'ka ten poslední vztah trval asi dva roky. Ale, bohužel nedopadlo to dobře a od té doby nic. Vážný vztah (odmlka)... Soužití dvou lidí, kteří se musí tolerovat, navzájem spolu nějak vycházet. Mít se rádi. Sex, ano, je důležitý. Pro mě v dřívějších letech vztah hodně ovlivňoval. Řešila jsem ho hodně, teď už jde do určité míry stranou.*“

Máš tedy pocit, že na tom, že jsi teď sama, měl nějakým způsobem vliv tvůj předchozí vztah? „*Ne, jen ten poslední. I ty předchozí v minulosti nemám celkově moc dobré zkušenosti, jen samý trápení. Ted' je mi jako samostatně dobře.*“

Vyhovuje ti tento životní styl? Víš, co znamená označení singles, cítíš se tak? „*Cítím. Preferuju hlavně to, že jsem teď samostatná, že si dokážu všechno obstarat sama. Že nejsem na nikom závislá a nikomu nemusím být za nic vděčná. Člověk si myslí a pořád věří, že potká toho pravýho. No, já bych děti chtěla, ale jsem už na ně stará. Dřív jsem to řešila furt, ale teď už ne. Mám dobrou práci, slušný plat. Kamarádů mám dost, takže pořád něco podnikám. Dost cestuju, pocitem osamocení nijak netrpím.*“

Chybí ti v životě partner? „*V těchto letech už ne.*“

Kdo je ti v životě nejbližší? Jaký máš s rodiči vztah, se sourozenci, přáteli? „*Nejbližší je mi asi moje rodina. Maminka, hlavně sestra, její děti. Na kterých, teda, já su závislá. Děti mám ráda, svoje vlastní mít nemůžu. Můj otec zemřel brzy, nebylo mu ani 39.*“

Cítíš nějaký tlak ze strany rodiny, přátel, na to, abys našla partnera? „*Nooo, ze začátku, když mi bylo o těch deset, dvacet, let míň, tak rozhodně ano. To do mě máma hučala, abych si nějakýho partnera našla, že nemůžu být sama. Ale ted'ka, s odstupem let, už teď nic takového nehrozí. Takže to neřeším. Kolem sebe mám dost přátel, kteří jsou na tom stejně.*“

Jak se díváš na instituci manželství? Uvažovalas tedy někdy o manželství a založení rodiny? „*Z mého pohledu, nevím, jak bych to vyjádřila. Nevidím to jako prioritu.*“

Jsi v zaměstnání spokojená? „*Jsem. Je to práce různorodá, každý den řešíme něco jiného, nového.*“

Myslíš si, že výkon tvého povolání, nějak brání v možnosti hledání partnera? „*To si nemyslím, to rozhodně ne, protože mám spoustu i volného času.*“

Takže třeba netrávíš v zaměstnání víc času než bys chtěla, nejsi kariéristka? „*Ne, teď už ne. Jistou pozici jsem si už v práci vybudovala, takže vyšší post už dosahovat nechci.*“

Je něco, co by si ve svém životě chtěla změnit? „Uřčitě ne, určitě ne. Mě nynější způsob života plně vyhovuje. Jak vzhledem k práci, tak i k mým koníčkům.“

Jaké jsou tvoje koníčky, záliby? „Koníčky? Ve volném čase se věnuji částečně i politice. Takže sem aktivní v rámci úřadu místního. Turistika, cestování, hlavně cestování.“

Navazuješ v současné době, nějaké alternativní vztahy? Chodíš někam do klubů nebo na seznamky? Internet? „Ne, ne, ne, to rozhodně ne, určitě ne.“

Máš nějakou představu o svém budoucím partnerovi? Co by měl splňovat, jaké by měl mít vlastnosti? „Měla jsem ráda strašně svého tatínka, kterej byl mým mužským vzorem, vlastně ideálem muže. A na takovýho jsem ještě teda nenarazila.“

Vadilo by Ti, kdyby měl partner děti z předchozího vztahu? „To asi nevadilo, protože děti mám ráda.“

Netrápí tě tedy pocit osamělosti? „Ne, necítím se vůbec osamělá. Moje práce, koníčky, spoustu toho vyplňují. Věnuju se sestřiným dětem, na které ona sama, díky svému povolání, nemá tolik čas.“

A nemáš třeba pocit, že generace našich rodičů navazovala vztahy snáz? „Snadněji, určitě ano. Neměla tolik možností, jak teďka je, pomocí seznamky a takhle. V rámci vesnických zábav a podobně. Dnes, když je klukovi, holce, tady dvacet a jde na diskotéku, tak už mu říkají, ať se vrátí do hrobu.“

Proč si myslíš, že dnešní mladí lidé odkládají vstup do manželství? Pociťuješ nějaké změny ve společnosti, co se týče hodnot manželství, rodiny? „Myslím si, že je to kvůli ekonomické situaci a potřebují si napřed vybudovat nějaký zázemí, bydlení. Dnešní, tady vlastně politika, neumožňuje, nejsou žádný sociální jistoty. Dřív bylo spoustu věcí, kterými stát podporoval vlastně rodinu. Příkladky. Dnes na to spousta lidí ani nedosáhne.“

Jak se díváš na promiskuitu mužů a žen? „K tomu nemám nic.“

Můžeš mi třeba říct, kde se ty sama vidíš v rozmezí například pěti let v budoucnu?

„Možná někde v zahraničí, chtěla bych zkusit žít někde. Sice už na to věk nemám, ale když jsem byla mladší, neměli jsme ty možnosti, abychom vycestovali za prací. Ale, teď je tu i věc jiná, nerada bych opustila svoji práci. Takže, neřeším to.“

Co ti přináší svoboda, oproti těm zadaným? Můžeš mi říct nějaké výhody – nevýhody? Jak vnímáš svůj přístup k životu, k zodpovědnosti, před třeba pěti, deseti lety a dnes? „Jak už jsem před tím říkala, ... nemusím se nikomu zpovídat kam jdu, proč tam jdu, za kým, s kým se stýkám. Samostatnost. Jsem volnější.“

Uměla bys vlastními slovy vysvětlit slovo singles? „Člověk, který žije sám, je ekonomicky zabezpečený, nezávislý. Priorita je hlavně svoboda a v tom vidím ten smysl.“

Kam by ses ty sama jako singles zařadila? Jsi singles z přesvědčení nebo z nějaké nastalé situace? „Z nastalé situace.“

Dobře takže já ti moc děkuji za rozhovor a za tvoji upřímnost. „Já též.“

Václav, 30 let, SPŠ, technik, Brno, vlastní rodinný dům

Máš nějaké zkušenosti s předchozími vztahy? Jak dlouho trval tvůj poslední vztah, co pro tebe znamená vážný vztah? Je pro tebe sex ve vztahu důležitý? „Zkušenosti mám, poslední vztah trval cirká tři roky. Zkušenosti nechcu říkat děsný, ale byl jsem rád, že to skončilo. Hmm ... a vážný vztah, to bude asi tehdy, kdy by to mohlo k tomu manželství směřovat. Sex ve vztahu má svoje místo, ale není to zásadní.“

Máš pocit, že na tom, že jsi teď sám, měl nějakým způsobem vliv předchozí vztah? „Určitě mě ovlivnil, byl to poměrně zásadní vliv. Vedlo to k tomu rozhodnutí být sám. Byl jsem rád, že jsem si odpočnul.“

Vyhovuje ti tento životní styl? Víš, co znamená označení singles, cítíš se tak? „Mně to určitě vyhovuje, su svobodné jak pták (smích). Su svobodné člověk.“

Chybí ti v životě partner? „Někdy možná trošku, ale asi ty výhody teďka převažují.“

Kdo je ti v životě nejbližší? Jaký máš s rodiči vztah, se sourozenci, přáteli? „Tak, asi rodina, rodiče, bratr, ale i zbytek rodiny dobře vycházíme i v širší přízni. Bratrance, všichni se stýkáme.“

Cítíš nějaký tlak ze strany rodiny, přátel, na to, abys našel partnera? „No, nadšení asi úplně nejsou, asi by rádi vnoučata. Určitej tichej tlak tam je, ale že by to byly nějaké halasné výčitky, to zas ne. Berou to tak, jak to je. Přátelé s tím nemají problém, mám kolem sebe přátele, kteří jsou na tom podobně jako já a řekl bych, že je jich velký procento.“

Jak se díváš na instituci manželství? Uvažoval si někdy o manželství a založení rodiny?

„To bych řekl, že respektuji. O manželství jsem uvažoval, ale jedinej s někým, aby to mělo smysl. Že to opravdu bude stát za to a asi to nemůže být úplně s kýmkoliv.“

Jsi v zaměstnání spokojený? „Myslím si, že celkem ano.“

Myslíš si, že výkon tvého povolání nějak brání v možnosti hledání partnera? „To si vůbec nemyslím, to by asi nikdo ze stavebnictví nemohl být ženatěj.“

Co ve tvém případě znamená slovo kariérista, necítíš se tak? „Vůbec ne, volnýho času mám dost.“

Je něco, co by si ve svém životě chtěl změnit? „Možná ano, některý věci. Ale minulost už člověk nezmění a to, co je, to můžu nějakým způsobem směřovat a ovlivňovat.“

Jaké jsou tvoje koníčky, záliby? „*Tak něco málo sportu, rekreačně kolo, plavání, běžky, turistika. Mám taky technický záliby. Nechcu říkat, že lepím modýlky, to teď moc nedělám, ale je to jeden z mých koníčků (smích).*“

Navazuješ v současné době nějaké alternativní vztahy? Hledáš někde partnera, například na seznamkách, v klubech? „*Seznamky ani kluby ne... (odmlka, zamyslel se). Tak člověk se nějak dívá okolo sebe. Někdy mě to trošku možná popadne, ale v podstatě je to vždycky nějaké jen ořukávání.*“

Máš nějakou představu o svém budoucím partnerovi? Co by měl splňovat, jaké by měl mít vlastnosti? „*No, spíš už mám představu, jak by vypadat neměla. Víím, už co nechcu.*“

Vadilo by ti, kdyby měl partner děti z předchozího vztahu? „*Myslím si, že až tak úplně v zásadě ne.*“

Netrápí tě tedy pocit osamělosti, samoty? „*Tak někdy to může trošku dolehnout, ale není to až tak zásadní.*“

A nemáš třeba pocit, že generace našich rodičů navazovala vztahy snáz? „*Měli to možná jednodušší, ale měli taky omezený možnosti, trošku taky a jiný vyhlídky. A v podstatě si myslím, že pro mě asi bylo jednodušší, když nešel zařídit ten život jinak, že se oženili nebo povdávali, založili rodinu a chodili, řeknu, celý život do jedné práce. A celkově si myslím, že to bylo dost nalinkovaný.*“

Proč si myslíš, že dnešní mladí lidé odkládají vstup do manželství? Pociťuješ nějaké změny ve společnosti, co se týče hodnot manželství, rodiny? „*Hmm, jednak a jednak je hromada možností. Nevím, jestli mám říct možnosti, jak trávit čas. Nebo vůbec, jak ten život prožít. A řeknu, že kdo si pořídí rodinu, už je dost limitované a ty možnosti se značně zúží. Nemyslím si, že by to byl jen nějaký kariérismus, ale v podstatě těch možností, co se dá užít, je hodně. A pak je to ta volba těch lidí, jestli ten svůj omezený čas věnují rodině nebo prostě, třeba teď řeknu, cestují.*“

Jak se díváš na promiskuitu mužů a žen? „*Nijak, mě se to netýká.*“

Můžeš mi třeba říct, kde se ty sám vidíš v rozmezí například pěti let v budoucnu? Co Ti přináší svoboda, oproti těm zadaným, výhody – nevýhody? „*Nooo, tak to je docela těžká otázka, to kdybych věděl! No, v zásadě neplánuju, jsou to jen drobnosti, třeba jak trávit volný čas, ale to asi není nic tak světoborného. Výhody svobody jsou, že když se pro něco rozhodnu, tak se nemusím ptát někoho dalšího, jestli teda můžu nebo nemůžu. Teď su limitovaný jen tím svým časem, případně financema nebo fyzickéma schopnostma. Ale, už to není vázaný na to, že by mi někdo řekl, že tam nepojedeš, protože zrovna deme na návštěvu k našim nebo něco.*“

Jak vnímáš svůj přístup k životu, k zodpovědnosti, před třeba pěti, deseti lety a dnes? „No, jak bych to řekl, pozoruju vývoj. Řekněme, že vlastně já už jsem měl jeden vážnej vztah, který jsem ukončil. Člověk, když je mu dvacet, tak si myslí, že už je dospělý, ale není to pravda. Já si myslím, že do nějakých pětadvaceti je tam nějaký překotný vývoj. A řekl bych, že až teď těch posledních pět let se to nějak usadilo a ten vývoj toho člověka už není tak zásadní a tak překotnej. Hodně se to změnilo. Já jsem to viděl, když mi bylo osmnáct, tak jsem měl chuť se ženit. A když mi bylo pětadvacet, tak ta chuť značně pomínula. A taky vidím, že někteří moji vrstevníci, kteří se oženili jako mladí, tak už teď třeba mají děti a někteří jsou na tom jak já. To znamená, že jsou teď sami tedy singles a nepřijde mi, že by se honem rychle to snažili nějak dohnat.“

Uměl bys vlastními slovy vysvětlit slovo singles? „No, to by asi měla být nějaká definice. Ale první slovo co mě teď napadlo je – svoboda.“

Kam by ses ty sám, jako singles zařadil? Jsi singles z přesvědčení nebo z nějaké nastalé situace? „No, tak to je tak možná něco mezi, protože ten poslední vztah byl ke konci už takovej dost bolestivej a tak jsem si potom říkal, že nechcu ženskou už ani vidět. Když to řeknu hodně ostře a v podstatě tak z toho nějak vyplynulo to, že jsem teď sám a mě to tak prostě vyhovuje.“

Moc děkuji za tento rozhovor a za tvé upřímné odpovědi. „Rádo se stalo.“

Marek, 38 let, VŠ, obchodní zástupce u zahraniční firmy, Brno, byt OV

Máš nějaké zkušenosti s předchozími vztahy? Jak dlouho trval tvůj poslední vztah, co pro tebe znamená vážný vztah? Je pro tebe sex ve vztahu důležitý? „Žil jsem s více partnerkami, ale zkušenosti nic moc. Poslední vztah trval asi čtyři roky. Většinu rozchodů zavinila nevěra. Byl to konec jakési zamilovanosti. No a vlastně to asi ani nebyla láska. Můžu říct, že jsem se nikdy nevyspal tak kvalitně, jak teď. Asi nejsem moc tolerantní a mám dost vysoké nároky. Sex, no jasně, je dost důležitý. Na sto procent.“

Máš pocit, že na tom, že jsi teď sám, měl nějakým způsobem vliv předchozí vztah?

„Po posledním vztahu jsem chtěl určitě chvilku klid. Ted', když by chuť i byla, se ukazuje, že v okolí nejsou žádné zajímavé slečny. Někteří tvrdí, že jsem přehnaně náročný. Samozřejmě, že jsem. Však hledám celoživotní partnerku a matku mých dětí.“

Vyhovuje ti tento životní styl? Víš, co znamená označení singles, cítíš se tak? „Žít sám, svoboda, nezávislost. Jo, jasně, cítím se tak a vyhovuje mi to. Ale životní styl, to fakt nevím, ale proč ne.“

Chybí ti v životě partner? „Ted' momentálně ani ne.“

Kdo je ti v životě nejbližší, jaký máš vztah s rodiči, se sourozenci, přáteli? „Vztahy mám dobré, těžko říct, kdo je mi nejbližší. Řekl bych, že je to na stejné a velice podobné úrovni.“

Cítíš nějaký tlak ze strany rodiny, přátel, na to, abys našel partnera? „Tlak nevnímám, spíš podiv okolí k mému svobodnému a bezdětnému stavu. Na to, kolik mi je let. Asi jsem šikovnej. Jinak mi nikdo do ničeho nezasahuje.“

Jak se díváš na instituci manželství? Uvažoval si někdy o manželství a založení rodiny?

„Nechci zůstat sám, ale zatím nic tak na vážno nevyhledávám. Asi to chce volný průběh.“

Jsi v zaměstnání spokojený? „Už ne, klidně bych jí vyměnil, ale plat mám slušný, tak to neřeším.“

Myslíš si, že výkon tvého povolání nějak brání v možnosti hledání partnera? „To asi ne.“

Co ve tvém případě znamená slovo kariérista, necítíš se tak? „Jo jsem kariérista, finance jsou pro mě dost důležité, mám drahé koníčky.“

Je něco, co by si ve svém životě chtěl změnit? „Je toho spousta.“

Jaké jsou tvoje koníčky, záliby? „Sport a přátelé. Tak například fitness, běhání, horolezectví, plavání, snowboarding, in-line brusle, volejbal, motorismus, hokej, fotbal. Jo, jsem sportovec (smích). A je toho dost, co mě zajímá.“

Navazuješ v současné době nějaké alternativní vztahy? Hledáš někde partnera, například na seznamkách, v klubech? „Jo, chodím se bavit a příležitostně se ničemu nebráním.“

Máš nějakou představu o svém budoucím partnerovi? Co by měl splňovat, jaké by měl mít vlastnosti? „No, mám spíš dost vysoké nároky a to je průser.“

Vadilo by ti, kdyby měl partner děti z předchozího vztahu? „Nevím, neumím si to představit. Nikdy jsem neměl partnerku s děckem.“

Netrápí tě tedy pocit osamělosti, samoty? „Ani zatím ne.“

A nemáš třeba pocit, že generace našich rodičů navazovala vztahy snáz? „No nevím, snad. Byl to asi dřív dost stereotyp.“

Proč si myslíš, že dnešní mladí lidé odkládají vstup do manželství? Pociťuješ nějaké změny ve společnosti, co se týče hodnot manželství, rodiny? „To je jasný! Chcou si užít v mládí na plný pecky, co se dá. Vycestovat, naučit se řeč. Makat budou do konce života a to stejný s rodinou, né? Jak je na to ten papír, je po srandě. Pro mě je rodina důležitá, když ale tak sleduju svý okolí... (povzdech), u hodně z nich to doma moc nešlape. Se pak nemůže nikdo divit, že se do toho dneska nikdo nežene.“

Jak se díváš na promiskuitu mužů a žen? „S tím asi nemám problém.“

Můžeš mi třeba říct, kde se ty sám vidíš v rozmezí například pěti let v budoucnu? Co Ti přináší svoboda oproti těm zadaným, výhody – nevýhody? „Do budoucna bych se chtěl zaměřit hlavně na svoje finanční zajištění. Výhody? Občas dobrý pocit, že na mě někde někdo čeká. Taky sex, ale jen do doby, než zevšední. A nevýhody? Člověk pořád musí dělat nějaké kompromisy, nějaké ústupky. A taky je omezený v osobních aktivitách. Stereotypní styl života.“

Jak vnímáš svůj přístup k životu, k zodpovědnosti, před třeba pěti, deseti lety a dnes? „Hmm... (zamyšlení), chce se mi říct, že se to moc nezměnilo. Ale, možná jo, už si nekupuju levné věci, ale raději investuju pěkně do kvality. A pevně věřím (smích), že k zodpovědnosti mě dovede až rodina, starost o děcka a tak. To teprve člověka donutí“.

Uměl bys vlastními slovy vysvětlit slovo singles? „Jo, to bych vysvětlil (úšklebek). Spokojenost, svoboda. Samostatná jednotka. Člověk bez vážného vztahu, asi. Na západě zcela běžný trend a u nás na vzestupu. Nedostatek vhodných partnerek.“

Kam by ses ty sám jako singles zařadil? Jsi singles z přesvědčení nebo z nějaké nastalé situace? „*U nás chlapů je to jinak než u bab. Je čas, i když asi né do nekonečna. Fakt mi to neva..., snad to tak nezůstane furt a třeba, než doděláš magistra, tak už budu tata od rodiny.*“

Moc děkuji za tento rozhovor a za tvé upřímné odpovědi. „*Ok, není zač.*“

Libor, 40 let, SŠ, obchodní zástupce, Brno, pronajatý byt

Můžeš mi říct, jaké máš zkušenosti s předchozími vztahy? Jak dlouho trval tvůj poslední vztah, co pro tebe znamená vážný vztah? Je pro tebe sex ve vztahu důležitý? „*Od posledního vztahu, asi rok a půl, jsem sám. Zkušenosti mám, nějaký dřívější vztah proběhl a zkušenosti z toho jsou. Jak pozitivní, tak negativní. Trval dva a půl roku a nemyslím si, že je to dlouhodobý vztah. Tak vážný vztah, zkušenosti, na toto nemám. Ale vážný vztah si představím jako dost velký závazek, dost se podřídít chodu pro jeho udržení, už jen pro to udržení. Sex, ano, je důležitý. Pro koho není?*“

Máš tedy pocit, že na tom, že jsi teď sám, měl nějakým způsobem vliv tvůj předchozí vztah? „*V takovém vztahu dochází k situacím, kdy člověk neví, jak má k některým situacím přistupovat. Takže jo.*“

Vyhovuje ti tento životní styl? Víš, co znamená označení singles, cítíš se tak? „*Vím, co znamená toto označení a cítím se tak.*“

Chybí ti v životě partner? „*Nechybí, ale bral bych to.*“

Kdo je ti v životě nejbližší, jaký máš vztah s rodiči, se sourozenci, přáteli? „*Navštěvuji všechny, rodiče jsou rozvedení. Otec se znovu oženil. Mám bráchu, vztah ok. Kolem sebe mám dost úzký okruh dobrých přátel, na které v případě nutnosti se můžu kdykoliv obrátit.*“

Cítíš nějaký tlak ze strany rodiny, přátel, na to, abys našel partnera? „*Více méně minimální, protože jak jsem říkal, je mi čtyřicet. A už asi pochopili, že nemá cenu se ptát. A respektive mě do něčeho tlačit.*“

Jak se díváš na instituci manželství? Uvažoval si někdy o manželství a založení rodiny? „*Uf, tak vzhledem k dosavadním preferencím single. Taky vím, že je to tradice. Je to v podstatě nutnost. Ale když já do tohoto institutu nevstoupím, tak se svět nezboří.*“

Jsi v zaměstnání spokojený? „*Nejsem, ale je to způsob obživy a nějak ty složeny platit musím.*“

Myslíš si, že výkon tvého povolání nějak brání v možnosti hledání partnera? „*Neovlivňuje mě to, tlak tam necítím. V případě, že bych vstoupil do vztahu, tak bych asi začal omezovat své přesčas a veškeré výkony, kterých je dost nad rámec těch základních povinností.*“

Takže třeba netrávíš v zaměstnání víc času než bys chtěl, nejsi kariérista, workoholik? „*No, bohužel nejde o to, co si myslím, ale spíš o to, co si myslí okolí. Takže asi jo, vnímám to tak. Jsem v práci až příliš.*“

Je něco, co by si ve svém životě chtěl změnit? „*Určitě ne, určitě ne. Mně nynější způsob života plně vyhovuje. Jak vzhledem k práci, tak i k mým koníčkům.*“

Jaké jsou tedy tvoje koníčky, záliby? „*Bohužel, těch koníčků a zájmů ubývá. Je to jednak kvůli vyčerpání v práci a jednak i lenosti, která přibývá s narůstajícím věkem. Ale, co mám rád, to je kolo. Na lyže jsem se už několik let nedostal. Jinak, dřív jsem dost fotil, natáčel, zpracovával a dělal různou grafiku.*“

Navazuješ v současné době nějaké alternativní vztahy? Chodíš někde do klubů nebo na seznamky? Internet? „*Otázkou je, co je to alternativní? Jestli se má jednat o sex, tak vlastně ne. A jiný alternativní vztah nepovažuji za vztah.*“

Máš nějakou představu o svém budoucím partnerovi? Co by měl splňovat, jaké by měl mít vlastnosti? „*To je hrozně těžká, obecná otázka, jaké by měl mít vlastnosti? Přiměřený mým požadavkům a jinak, nevím.*“

Vadilo by ti, kdyby měl partner děti z předchozího vztahu? „*V zásadě asi až moc ne.*“

Netrápí tě tedy pocit osamělosti? „*Ne.*“

A nemáš třeba pocit, že generace našich rodičů navazovala vztahy snáz? „*Je to zase tou dobou, jsou jiné možnosti než dřív. Já jsem svobodomyšlnější a vždycky jsem byl svobodnější víc, jak například moji vrstevníci. Hodně jsem cestoval. Dřív mě omezovaly peníze, nebyl jsem v situaci, kdy bych je měl.*“

Proč si myslíš, že dnešní mladí lidé odkládají vstup do manželství? Pociťuješ nějaké změny ve společnosti, co se týče hodnot manželství, rodiny? „*Já ji tak moc nevnímám, ale vnímám to ze zpravodajství. Obecně tak, co si kdo povídá. Ten trend je podle mě dlouhodobě takový, že těch singlů je víc a víc. To, co si o tom myslím já, toho je asi víc. Je to trend, určitou roli v tom hraje ekonomická situace. Lidi se bojí, že je všechno finančně náročné a oni se bojí, že budou víc omezení.*“

Jak se díváš na promiskuitu mužů a žen? „*Nikdy jsem pro ni nebyl.*“

Můžeš mi třeba říct, kde se ty sám vidíš v rozmezí například pěti let v budoucnu?

„*Rozmezí pěti let není ani dlouhá ani krátká doba. Určitě je pravděpodobné, že do nějakého vztahu opět půjdu zase. Vzhledem k mému věku. Protože být singl nemusí být, si myslím, ideální po celou dobu nějakého aktivnějšího života. Takže do vztahu půjdu.*“

Co Ti přináší svoboda oproti těm zadaným? Můžeš mi říct nějaké výhody – nevýhody? Jak vnímáš svůj přístup k životu, k zodpovědnosti, před třeba pěti, deseti lety a dnes? „*Svoboda mi zatím víc vyhovuje, než nevyhovuje. Jsem člověk, jak už jsem říkal, moc to neřeším. Zodpovědnost, když jsem sám. Když je vztah, tak ty věci řešíš.*“

Ale ty moje vztahy asi nevydržely právě proto, že tam nebyl ten kompromis, dohoda. A ty zájmy nebyly na tolik společné, že zatím pro mě je výhodné být sám, než nebýt sám. Uznávám, že s přibývajícím věkem asi bude mít člověk miň nároků.“

Uměl bys vlastními slovy vysvětlit slovo singles? *„Tak singles obecně znamená vlastně být sám, svobodný, nebýt ve vztahu.“*

Kam by ses ty sám jako singles zařadil? Jsi singles z přesvědčení nebo z nějaké nastalé situace? *„Z přesvědčení, teď to tak zkrátka je. Hodně práce a je to tak pro mě asi lepší.“*

Dobře, takže já ti moc děkuji za rozhovor a za tvoji upřímnost. *„Není vůbec za co.“*

Karel, 42 let, vyučen, prodavač, Tábor, firemní byt

Můžeš mi říct, jak dlouho jsi sám, jak dlouho trval tvůj poslední vztah? Je pro tebe sex ve vztahu důležitý? „*No poslední vztah, jeřda... no poslední vztah, jsem měl nějak v roce 2004, takže bez vztahu deset let. Poslední vztah byl tříletý a sex je pro mě důležitý, určitě.*“

Co si představuješ pod pojmem vážný vztah? (Hluboký výdech) „*Vážný vztah, vážný vztah ...hmm, jeřda. Vážný vztah, to je prostě vážný vztah, to je, musím tomu i něco obětovat a nemůžu to nechat volně plynout.*“

Cítíš nějaký tlak ze strany rodiny, abys už si našel partnerku, založil rodinu? „*Vůbec ne, vůbec. V rodině úplně na pohodu. Hlavně s matkou. Tam myslím, že už to lepší být nemůže. A hlavně akceptuje to všechno, co chci a co nechci. Do ničeho mi nemluví, netlačí.*“

Jak se díváš na instituci manželství? Myslíš, že je to nějaká priorita nebo uznáváš nesezdané soužití? Myslíš si, že má manželství dnes nějaké opodstatnění? „*Neříkám, že do budoucna nezměním názor, ale zatím si myslím, že manželství není základem nějakýho pevnýho vztahu. Člověk může fungovat i bez toho manželství.*“

Nemyslíš si třeba, že hodnota manželství se přesouvá dnes úplně jinam? „*Nemyslím. Jako dneska, já znám spoustu případů, že lidi jsou spolu, mají spolu děti i bez toho manželství a funguje to. A pak znám spoustu manželství, kde je úplně to stejný a nefunguje nic.*“

Jsi v zaměstnání spokojený? „*Zatím ano. Ne, že by mě naplňovalo (smích). Ale nejsou tam zas tak zásadní problémy, abych jí musel měnit.*“

Myslíš si, že výkon tvého povolání nějak brání v možnosti hledání partnerky, navázání vztahu? „*Více méně je to teřka životní situace, kdy prostě hlavně moje zaměstnání zabírá tolik času, že na soukromí moc toho času nezbyývá. Určitě brání, protože tomu zaměstnání věnuji maximum času a na to soukromí mi opravdu nezbyývá čas. Tam mě zbyde kolikrát jenom neděle volná.*“

Takže si dost pracovně vytížený, cítíš se jako workoholik? „*To zase néé, ale spíš ta životní situace teř nastala tak, že teř v budoucích třech letech nemám na výběř.*“

Navazuješ v současné době nějaké alternativní vztahy? Hledáš třeba na seznamce, internetu, chodíš někam do klubů? „*Zas se vrátím k té práci, není vůbec čas. Zase ta práce, přesně tak. Ta potřeba není tak velká, nehledám.*“

Vadilo by ti, kdyby měla partnerka děti z předchozího vztahu? „Už jsem prodělal vztah, kde partnerka měla děti z předchozího vztahu. S tímhle bych problém určitě neměl.“

Netrápí tě tedy pocit osamělosti? „Strašně zřídka kdy.“

Proč si myslíš, že dnešní mladí lidé odkládají vstup do manželství? „Nooo, myslím, že ta mentalita mladých je jiná, než to bylo za našich mladých let. A dnešní mladí si chtějí víc užívat. A schvaluju jim to.“

Takže ty jsi vyrůstal za éry komunismu u nás a dospíval jsi v době revoluce. Vnímal si na sobě nějaké větší možnosti, které se ti otevřely? „Přesně. Byla to doba, kdy se k manželství přistupovalo úplně jinak, než dnes.“

Na to mi teď navazuje další moje otázka. Kde se vidíš ty sám v soukromém životě v rozmezí třeba pěti let? „No, určitě bych nechtěl zůstat sám úplně. A jakmile se celková moje situace uklidní, tak nějaký vztah určitě joo, bych chtěl.“

Máš pocit, že ti pozice singles přináší nějaké výhody – nevýhody? „Nevýhoda... určitě. Občas nějaký to citový strádání tam je. Není to ale tak zásadní, abych to musel za každou cenu řešit. A teď v situaci, ve které jsem se octl, mám hlavně klid sám na sebe. A nemusím zatěžovat svými problémy druhé.“

Přemýšlel si někdy nad tím, jaké vlastnosti by měla mít tvoje budoucí partnerka? „To není nijak striktně daný. Tam jde spíš o to vzájemný porozumění. Trošičku nějaká ta tolerance. A nemám dané nějaké pevné mantinely, to určitě ne.“

Můžeš mi ještě na závěr říct, jak by si vlastními slovy vysvětlit slovo singles? „Samostatný, ne osamělý. No a hlavně bez vztahu. Takhle bych si to vysvětloval já.“

Děkuji ti moc za rozhovor. „Není zač.“

4.6 Diskuze výsledků

Všechny rozhovory byly uskutečněny v Brně, v domácím prostředí. Byla jsem si vědoma intimity položených otázek a snažila se tak respektovat soukromí respondentů. Mnozí dotazovaní měli více nebo méně promyšlená svá očekávání a přání, podmíněná spíše sociálními normami, než konkrétními individuálními plány s jasným časovým harmonogramem. Můžu konstatovat, že mezi respondenty nebyl nikdo, kdo by se vymykal a ze zásady odmítal navázat nějaký vztah.

Na základě rozhovorů s respondenty jsem se snažila vytvořit jejich typologii, která je bude charakterizovat a bude korespondovat s jejich rozhodnutími. Pokusila jsem se určit překážky a hranice mezi dobrovolnou a nedobrovolnou volbou singles života. Kvalitativní průzkum měl odpovědět na otázku, zda chtějí v tomto stavu zůstat nebo plánují svoji budoucnost jinak. Rozhodnutí stát se singles je svým způsobem určitá stigmatizace, kdy je těmto lidem dána pomyslná nálepka. Ti starší jsou vnímáni tak, že s nimi není něco v pořádku. Což se týká převážné části mých respondentů ve věkovém rozmezí 30 – 45 let. U mladších je předpoklad, že se této „nálepky“ časem ještě sami zbaví. Podle mého názoru fenomén singles není svobodná volba, ale spíše vyústění životní situace, která není žádnou strategií ani naplánovanou cestou či taktikou. Je to jen souhra rozhodnutí, okolností, událostí, možností a pocitů, které na nás v daném čase působí. Celoživotní „dobrovolná“ volba singles je něčím, co volí jen malá část naší populace. Rozhodnutí je vázáno na existenci partnerství a hovořit o možnosti této volby napořád je velmi těžké. Podle Haškové (2009, s. 121) je také zajímavé, že lidé s vyšším vzděláním dovedou lépe odhadnout své chování v krátkodobém horizontu než lidé s nižším vzděláním. Cílem mé práce bylo tuto skutečnost rovněž prověřit. Snažila jsem se soustředit na to, jakým způsobem se toto projevuje a kdy dochází k prodlužování této doby.

Cílová skupina respondentů byla ve svém dospívání ovlivněna přelomovou dobou „sametové revoluce“. Potvrdili, že tuto dobu vnímali nejen jako období významných změn v našem státě a ve společnosti, ale i zásadních změn pro ně samotné. Pro mnohé se otevřely nové příležitosti a výzvy. Například studium v zahraničí, podnikání a cestování. Mnozí dlouho žili v představě nalinkovaného života, která spočívala v ukončení studia, zařazení se do pracovního procesu a založení rodiny. Pro předlistopadovou dobu to není nic neobvyklého a překvapujícího. Lidem se najednou po absolvování školní docházky otevřely nové možnosti, o kterých do té doby nepřemýšleli. Některým se podařilo

vycestovat na delší dobu do zahraničí, jiní se rozhodli díky dobré práci budovat kariéru, našli si partnery s podobným smýšlením a plánování rodiny přesunuli na pozdější dobu. Dlouhodobě přesvědčují sami sebe o tom, že zakládat rodiny není v dané situaci výhodné. A to i přesto, že kolem třicítky začínají hlavně ženy o založení rodiny uvažovat. „Netlačí však na pilu“ a nechávají spíše životu volný průběh. Jedná se o prvopočátek singles? Rozchody a zakládání nových vážných vztahů se ve třiceti letech nezdá už tak jednoduché, jako ve dvaceti. Tito mladí začínají žít sami a tento stav jim nevadí. Nikdo je neomezuje, rozhodují se za sebe, jsou volní a svobodní. V pětatřiceti letech přijde první krize, začínají mít pocit, že jim přece jen „ujíždí vlak“. Většina jejich vrstevníků má nebo zakládá rodiny a oni nemají ani stálého partnera. Postupně se začínají smířovat s faktem, že zůstanou sami. Ve skrytu duše si i přesto tito lidé myslí, že během svého života třeba ještě někoho najdou. A když ne, tahle myšlenka je přestává ze dne na den méně a méně trápit. Cílem bakalářské práce byla charakteristika vybraného vzorku respondentů žijících životem singles v kontextu dnešní postmoderní společnosti.

Otázky v prvním bloku byly zaměřeny na formální zjištění věku, vzdělání, místa pobytu, povolání respondentů. Tito byli následně dotazováni v blocích otázek. A to na zkušenosti s předchozími vztahy, jak dlouho trval jejich předchozí vztah a zda měl jejich předchozí vztah vliv na jejich současnou situaci „singles“. Všichni respondenti shodně uváděli, že měli v minulosti vážný vztah. Poslední vztah ovlivnil většinu z nich tím, že jsou nyní sami. Momentálně nikomu z nich partner nechybí. Dvě respondentky uvedly, že na nich byl jejich poslední partner citově závislý a momentální situace je pro ně „osvobozující“. Hana (46) řešila problém, s kým založit rodinu, ale žádný z partnerů se jí nezdál „dost dobrým“ a do jisté míry tím pravým. Najednou zjistila, že žije sama a je spokojená. (...) „Člověk si myslí a pořád věří, že potká toho pravýho, no já bych děti chtěla, ale jsem už na ně stará. Dřív jsem to řešila furt, ale teď už ne. Mám dobrou práci, slušný plat. Kamarádů mám dost, takže pořád něco podnikám. Dost cestuju, pocitem osamocení nijak netrpím.“ Každý z respondentů prošel ve svém životě nějakým vztahem, po kterém se teprve stal „singles“. Životní styl, který si zvolili, byl jimi osobně brán jako přechodný a až postupem času pocítli svobodu a volnost, která jim začala vyhovovat. Upozorním na tomto místě na bakalářskou práci Novákové (2013), která prováděla kvantitativní výzkum formou dotazníků na téma partnerské soužití v dnešní společnosti. Publikovala zajímavý graf, který ukazoval na partnerské soužití v dnešní době, kde převažuje nesezdané soužití a hned

na druhém místě byly domácnosti, kde žije každý sám. Až po nich následovalo soužití v klasickém manželství.

Otázky ve druhém bloku byly zaměřeny na rodinu. Respondenti byli dotazováni, zda pociťují tlak ze strany rodiny na to, aby si našli partnera. Dále jsem zjišťovala, zda sami uvažovali o sňatku a založení rodiny a jak vlastně pohlíží na instituci manželství. Všichni respondenti nyní pociťují menší tlak ze strany rodiny, než jakému čelili v minulosti. Jana (42) vyprávěla o tom, co jí vedlo k rozhodnutí být singles. „*Je mi 42 a i rodina nade mnou zlomila hůl. Už dávno. Už se mě na to, jestli a kdy založím rodinu ani neptají.*“ Většina respondentů už o manželství a založení vlastní rodiny v minulosti vážně uvažovala. Avšak na instituci manželství mají respondenti rozdílný názor. Institut manželství nezpochybňují, ale především pro dotazované muže není většinou tato instituce prioritou. Libor (40) vnímá manželské soužití jako tradici, ale nepovažuje jej za nutné. Karel (42) tvrdí „*...manželství neznamená základ pro jistý a pevný vztah.*“

Otázku důležitosti sexu ve vztahu potvrdili všichni, až na jedinou ženu (Martina, 32). Nábožensky založená Martina uvádí, že nemá se sexem prozatím žádné zkušenosti. „*...Já si to asi neumím představit, na to nedokážu odpovědět. Ale asi je důležitý, jak se říká.*“

Další blok otázek řešil spokojenost v životě respondentů, popř. v jejich zaměstnání. Respondenti byli dotazováni na pracovní kariéru, koníčky, zájmy, ptala jsem se i na to, zda chtějí ve svém životě něco změnit. Překvapivou reakcí zcela jistě bylo, že většina respondentů je ochotna trávit více svého vlastního času v zaměstnání a bere to jako něco samozřejmého. Tito lidé se přitom sami nepovažují za workoholiky. O Liborovi (40) si jeho okolí myslí, že workoholik je a sám udává: „*No bohužel nejde o to, co si myslím, ale spíš o to, co si myslí okolí. Takže asi jo, vnímám to tak. Jsem v práci až příliš.*“ Alena (39) vnímá to, že je práci víc, než je potřeba, také. „*Možná částečně, ale je to tím, že mě ta práce opravdu naplňuje. Vyhovuje mně, mám ji ráda. Dělán ji s radostí, s chutí.*“

Jen tři z dotazovaných si myslí, že mají dostatek volného času na své kolíčky a záliby. Zde vyvstává zásadní problém do budoucna. Respondenti se aktuálně nachází na vrcholu svých fyzických i psychických sil, chtějí se vzdělávat, mají prostor, čas i chuť na své aktivity i zaměstnání. Pro společnost jsou velkým přínosem, jsou flexibilní, přizpůsobiví novým technologiím a jiným vymoženostem. Nabízí se provokativní otázka, jestli budou pro své zaměstnavatele perspektivní a zajímaví i po překročení padesáti let. Zda budou

ve stejné kondici, jak fyzické tak i mentální, a nebudou závislí na sociální pomoci státu. Na tu v současnosti pohlíží s odstupem, protože jsou na vrcholu svých sil, finančně zabezpečeni a pomoc nepotřebují. Kdo na ně bude doma čekat, nebudou se cítit například více osaměle? Opravdu z těchto lidí mohou být v budoucnu přepracovaní a časem vyhořelí jedinci? To už je ale otázka vhodná pro další průzkum. I zde byly porovnány výsledky rozhovorů s jinými pracemi na podobné téma. Podle Zajícové (2013), která se ve své bakalářské práci zabývala stejným fenoménem, bych usuzovala, že jsme se v názorech na tyto otázky a samotné jedince singles v zásadě nerozcházel. Zajícová však prováděla rozhovory s respondenty mladšími, ve věku 25-30 let. V otázce, jestli jim brání například povolání v navazování vztahů, se její dotazovaní shodli na tom, že jim samotným zaměstnání nijak nebrání v hledání a navazování nových vztahů, jen zatím nejsou schopní potkat toho pravého partnera. Dotazovaní muži se na tomto tvrzení zcela shodovali. U mého průzkumu bylo zjištěno, že jsou to převážně muži, kteří v zaměstnání tráví více svého volného času a nemají prostor pro své zájmy. Tento fakt přikládám rozdílu ve zvolené věkové skupině dotazovaných respondentů.

Další kladené otázky byly plynule navazující na předchozí situaci. Byly zachyceny osobní pocity dotazovaných. Dotazovaní měli odpovídat na to, jak se cítí, jestli navazují v současné době nějaké alternativní vztahy, co by měl splňovat jejich budoucí partner a jestli by jim nevadilo, kdyby měl děti z předchozího vztahu. Musím konstatovat, že se styl vyprávění u dotazovaných kolem čtyřicátého roku věku začal jistým způsobem měnit. Úvahy o budoucnosti se začaly vytrácet a více se začala rozebírat a hodnotit minulost. Slova typu „až jednou“, se nahradila slovními spojeními typu „kdybych tehdy“, „... když jsem byla, byl mladší, tenkrát to vše bylo o moc jednodušší ...“ Přestože žijeme v době plné nových technologií, které usnadňují komunikaci, nedochází paradoxně ke sblížení jedinců, ale naopak dochází k jejich vzájemnému odcizení. Respondenti nepřikládají při seznamování novým technologiím žádnou váhu a neberou je jako bránu k novým alternativním vztahům. Václav (30) uvádí: „Seznamky ani kluby ne... Tak člověk se nějak dívá okolo sebe. Někdy mě to trošku možná popadne, ale v podstatě je to vždycky nějaké jen oťukávání.“

Zajímavé porovnání chování čtyřicátníků, kteří žijí singles životem, jsem objevila v diplomové práci Zavadilové (2013). Autorka v práci na téma „Mediální a spotřebitelské chování singels 40 +“ uvádí, že této cílové skupině je věnována ze strany společnosti

jen malá pozornost. S jejím názorem se ztotožňuji. I ona se zabývá zkoumáním moderních technologií a komunikačních možností pro zlepšení tohoto stavu a navrhuje cestu ke změně. Je přesvědčena o tom, že samotní čtyřicátníci jsou většinou již ve věku, kdy bývají dostatečně finančně zajištěni. A tak u nich potenciální možnost a zájem o to, najít si protějšek, nemůže být až tak složitá.

Pátý blok obsahoval otázky spojené se změnami ve společnosti. Se změnami zaběhnutých společenských konvencí, s měnícím se úhlem pohledu na různé formy partnerského soužití. Respondenti se měli vážněji zamyslet nad hodnotami manželství, výhodami a nevýhodami, které jim přináší solitérní život. Pokusili jsme se společně také o jakýsi jejich vizionářský pohled do budoucnosti vzdálené zhruba 5 let. Ještě předtím jsem se ale respondentů ptala i na minulost. Zda generace našich rodičů navazovala podle nich trvalejší vztahy snáz, s ohledem na tehdejší stereotypy. Václav (30) uvádí:

„Měli to možná jednodušší, ale měli taky omezený možnosti, trošku taky a jiný vyhlídky. A v podstatě si myslím, že pro mě asi bylo jednodušší, když nešel zařídit ten život jinak, že se oženili nebo povdávali, založili rodinu a chodili, řeknu, celý život do jedny práce. A celkově si myslím, že to bylo dost nalinkovaný.“

Respondenti nevnímají solitérní život negativně, cítí se v něm dobře a zastávají názor, že i v manželství může jeden z partnerů solitérní život vést. Jasnou výhodou je pro respondenty svoboda, nezávislost a dostatek volného času. Martina (32) uvádí: *„Velmi dobře jsem to cítila, díky tomu posledního vztahu. Prostě najednou obrovský pocit úlevy, svobody, volného času. (...) A můžu, kam chci, s kým chci. Jsou špatný vztahy, kdy jsou lidi otroci a to jsou samozřejmě ty blbě vztahy. Já teď zodpovědnost vnímám sama na sobě tak, že asi líp hospodařím s penězi.“*

Velkou nevýhodou je pro respondenty citové strádání, ale vesměs převládají kladné názory na vedení solitérního života. Karel (42): *„Nevýhoda... určitě, občas nějaký to citový strádání tam je. Není to ale tak zásadní, abych to musel za každou cenu řešit. A teď v situaci, ve které jsem se octl, mám hlavně klid sám na sebe. A nemusím zatěžovat svými problémy druhé.“*

V odpovědích na otázku budoucnosti v rozmezí pěti let se respondenti vyjádřili v tom smyslu, že pravděpodobně nebudou mít už tak vysoké nároky. Jak na sebe, tak i na případného budoucího partnera. Převládá názor, že by se rádi viděli ve vztahu.

Na závěr byly zvoleny otázky, které měly dát jasné odpovědi, zda dotazovaní dobře rozumí termínu „singles“ a jestli do této kategorie řadí i sami sebe. Všichni respondenti termínu singles rozumí, umí ho vysvětlit a chápou jeho širší význam. Česká společnost přebrala cizí slovo „singles“ jako srozumitelný, dnes už zcela běžný a používaný název. V zařazení do typologie se jen jeden z respondentů vyjádřil, že je singles z přesvědčení a tak mu to i vyhovuje. Další respondent si myslí, že je na pomezí singles z přesvědčení anebo z nastalé situace. Jedna respondentka si až v průběhu dotazování uvědomila, že se vůbec řadí do kategorie singles. Uvedla, že žije tři roky sama a přesto na sebe nepohlíží jako na osobu žijící singles. Martina (32) uvádí: *„Vůbec mi vadí, že mě tam někdo může zahrnovat. A do prčic, tak já do toho asi zapadám. No, mě by to vážně nenapadlo a přijde mi to dost i teda zahambující, ale co už nadělám...“* Zbytek dotazovaných, převážná většina, jsou singles z nastalé životní situace.

Odpovědi respondentů potvrdily můj názor na fenomén singles před zahájením rozhovorů. Potvrdil se i rostoucí podíl jednočlenných domácností, který je znám na základě prováděných statistik při sčítání obyvatel v České republice. Fenomén singles je na vzestupu a jedinců žijící formou solitérního života bude v naší společnosti s největší pravděpodobností i nadále přibývat. Zajímavou myšlenkou bylo i zjištění a následné potvrzení toho, že dnešní doba stále protahuje věk dospívání a osamostatnění se na stále pozdější dobu. Mladí lidé nemají potřebu odcházet od rodičů před ukončením studia a nikdo je ani nenutí odcházet. Další skupinou jsou jedinci, kterým život společně s rodiči vyhovuje natolik, že tuto situaci zneužívají anebo nemají ekonomické podmínky pro osamostatnění se. Vývoj dnešní společnosti tomuto trendu, prodlužování dospívání, významně napomáhá a do budoucna bude nezbytné se tímto fenoménem napříč celou společností více zabývat.

Slabinu své práce bych viděla v tom, že se mi nepodařilo zavést rozhovory do hloubky zkoumaného fenoménu. S ohledem na etiku a zachování soukromí dotazovaných jsem ale musela některé původně zamýšlené otázky z mé práce zcela vypustit. Tyto dotazy byly považovány respondenty za velmi intimní a velmi osobní. Například to byly tyto: Je role ženy svázána s rolí matky? Je volba ženy žít bez dětí špatná? Je otcovství pro muže

jen očekáváním dlouhodobého svazku se ženou? Proč je založení rodiny překážkou a možnou bariérou ve vztahu?

Pokud bych měla v budoucnu na tuto svoji práci navazovat, snažila bych se právě o hlubší proniknutí do mysli respondentů. Volila bych ještě provokativnější otázky a snažila bych se přimět respondenty k odpovědím, i kdyby jim to nebylo na první pohled zcela milé. Ptala bych se na přirozenost celoživotního soužití muže a ženy, na biologické hodiny, mateřské půdy, na to zda jsou opravdu muži pouze samci – lovci. Zcela jistě by bylo zajímavé dále do hloubky poznat a provést průzkum u singles středního věku se zaměřením na krizi středního věku, na pochopení jejich rolí a cílů. Anebo provést průzkum na případný syndrom vyhoření u jedinců žijících singles. Domnívám se, že tato problematika zůstává stále otevřená a bude v našem zájmu se jí i nadále zabírat.

ZÁVĚR

Teoretická část byla zaměřena na výklad pojmů souvisejících s fenoménem singles v postmoderní společnosti. V každé kapitole byly obecně definovány a vysvětleny použité pojmy.

V praktické části byl charakterizován vybraný vzorek respondentů žijících životem „singles“. Praktická část obsahuje přepisy a diskuzi rozhovorů.

Dotazovaní respondenti se vzájemně lišili, jak mentalitou, tak vzděláním a přístupem k životu. Závěrem lze říci, že většina dotázaných se nikdy navozování případných nových vážných vztahů nebránila a život singl nebyla zcela jejich životní volbou či promyšleným jednáním.

Z rozhovorů a vyprávění příběhů se u singles jedinců opakovala po sobě určitá životní rozhodnutí, okolnosti a pocity, kterými vysvětlovali svoje rozhodnutí být svobodní. Měli ale také určité představy o své budoucnosti v páru. Ty, které zasáhla revoluce v roce 1989 v době dospívání, popisují tuto dobu jako hektickou a transformační. A to jak ve společnosti, tak i v jejich osobních životech a plánech. Byli těmi, kdo si uvědomovali možnosti nabyté svobody ve smyslu možnosti „užívání“ si nových příležitostí. Tyto skutečnosti nahrávají spíše krátkodobým vztahům nebo přímé volbě singles.

Zdá se, že ženy se život o samotě přizpůsobují mnohem lépe než muži. Tyto ženy jsou většinou finančně nezávislé, mají dobře se rozvíjející kariéru a vedou také spokojený sexuální život.

Bakalářská práce se zaměřila na zodpovězení zdánlivě jednoduchých otázek. Je být singles handicap? Pokud ano, pak v jaké věkové skupině? Co ale ve skutečnosti znamená pojem singles? Trend, který se vytratí stejně, jako se objevil? Cítí respondenti problém v tom, že žijí singles anebo naopak si užívají výhod takového života?

Za pomoci kvalitativního průzkumu bylo zjištěno, že převážná část dotazovaných singles považuje svůj stav za přechodný. Že jsou dnes singles příkládají nastalé životní situaci. Nové vztahy ale rozhodně nechtějí hledat nijak aktivně. Nebudou například krátit svůj čas v zaměstnání, obcházet diskotéky či kluby. Ostatně, i když tráví v zaměstnání většinou více času, než by museli, nepovažují se za kariéristy nebo workholiky. Dotazovaní nevnímají singlovství jako handicap, i když jistá míra stigmatizace se z pohledu společnosti nabízí. Společnost dnes tyto jedince podporuje už tím, že jsou například žádáni na trhu práce.

Respondenti si tuto společenskou výhodu uvědomují a vidí v ní jasnou příležitost. Protikladem je obava respondentů, zda s přibývajícím věkem bude tato výhoda stále aktuální.

Dalším z rizik singles, na která upozorňuje i Vágnerová (2007), je to, že ke konci středního věku dospělosti přichází „rezignace“. Ta je spojována s preferencí pohodlí a jistoty stereotypu. Pracovní nasazení, které vyžaduje sebeobětování, potlačuje blízké a citové vztahy. Osamocení člověk není zvyklý se někomu přizpůsobovat, hůře se adaptuje na nové věci, prostředí a může už také vyhasínat jeho potřeba intimity.

Pro sociologii jako vědu, která popisuje jednání lidí ovlivněných sociálními strukturami, je právě časový rozměr sociálního jednání jedinců stále otevřenou otázkou. Na tom se shodují autoři Katrňák, Lechnerová, Pakosta, Fučík, (2010). Rozhodování spojená s nejjintimnější sférou každého člověka, časová poslušnost, uzavírání intimních vztahů, manželství, rodičovství, jsou pro mnohé jedince stále větším problémem. Teorie životního běhu se od předlistopadové společnosti, která byla dána standardizujícím způsobem života, změnila. V postmoderní době vidíme velké změny v modernizaci partnerských vztahů. Nalézáme stále větší podíl preferencí volných vztahů, nesezdaného soužití, singles, partnerství na zkoušku, apod. Lidé žijí různorodé životy, sociální normy je netlačí k jednomu, předem určenému, stylu života. Předpoklad je, že sociální jednání jedince bude stále se měnícím trendem a bude různorodější v mnoha oblastech života. Lidé střední dospělosti nejsou motivováni z pohledu sociálních jistot k zakládání rodin a k tomu, aby dnes měli děti.

Naše společnost by se měla zabývat řešením těchto problémů. Snižováním počtu narozených dětí, vysokou mírou rozvodovosti, poklesem počtu sňatků a tím pádem i vzrůstajícím fenoménem singles. Singles jsou dnes společností vnímáni jako ti „bezproblémoví“, ale není tomu tak. I když jsou dnes převážně finančně zabezpečeni, neberou sociální podporu, jsou bezdětní, tím pádem aktuálně nečerpají od státu na děti žádné úlevy. Ale i tito lidé budou jednou v důchodovém věku, kdy podporu státu budou najednou potřebovat.

Žijeme ve společnosti, ve které se mění dříve uznávané názory, postoje a hodnoty. To má zásadní vliv na naši sociální politiku, kde je stále ještě uznávána „rodina, jako základ státu“. Jak dlouho ještě?

Jako sociální pedagogové bychom se měli snažit pomoci jedincům, ale i skupinám, přizpůsobit se lépe změnám životního stylu. Nejde o to brzdit společenský pokrok a přirozený vývoj. Ne vždy je ale nepohodlnější a nejjednodušší cesta životem tou cestou správnou. Měli bychom pomáhat v hledání sebereflexe moderního člověka, klást lidem i nepříjemné otázky, které se bojí oni sami sobě položit.

Stále více narušená rovnováha mezi příjmy a výdaji našeho penzijního systému, kterou jsem výše v této práci naznačila, je jen jedním z možných negativních důsledků života sigles. Řekněme, že jde o hmatatelný a exaktně změřitelný problém. Ještě horší ale mohou být věci zdánlivě neměřitelné: Uzavírání se do sebe, jistá míra sobectví, ztráta kolektivní soudržnosti. To vše jsou nanejvýš nezdravé společenské jevy, které dříve či později přinesou naší společnosti negativní důsledky.

Proto je třeba neustále lidem připomínat tradiční hodnoty. Vzájemnou úctu, porozumění, soudržnost s kolektivem a systémem, ochotu anebo laskavost. A nesmí chybět ani láska. A s ní jde všechno jednodušeji i podle V. E. Franka: *„Láska je jednou z příležitostí naplnění života smyslem a smysluplností. Přitom život je nekonečně bohatý na příležitosti k nalezení opravdových smysluplných hodnot. Láska je jednou z nich, i když není jedinou. Je však mimořádně důležitou příležitostí. I ten, kdo sám není milován a nemiluje, může prožít smysluplně svůj život. Avšak ten, kdo miluje a kdo je milován, to má snazší“* (Křivohlavý, 1994, s. 63).

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

AEPLI, Hildegard. Být single – ale jak?: naplněný život a nesplněná přání. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2014, 69 s. ISBN 978-80-7195-728-7.

BAUMAN, Zygmunt. Tekuté časy: život ve věku nejistoty. Vyd. 1. Praha: Academia, 2008, 109 s. ISBN 978-80-200-1656-0.

BECK, Ulrich. Riziková společnost: na cestě k jiné moderně. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004, 431 s. ISBN 80-86429-32-6.

DISMAN, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. 4., nezměn. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 372 s. ISBN 978-80-246-1966-8.

HAŠKOVÁ, Hana. Fenomén bezdětnosti. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, 264 s. ISBN 978-80-7419-020-9.

HAYES, Nicky. Základy sociální psychologie. Vyd. 4. Praha: Portál, 2007, 166 s. ISBN 978-80-7367-283-6.

HENDL, Jan. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Vyd. 1. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-7367-040-2.

HRDLIČKA, Michal, Julián KURIC a Marek BLATNÝ. Krize středního věku. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 167 s. ISBN 80-7367-168-9.

JANDOUREK, Jan. Sociologický slovník. Vyd. 2. Praha: Portál, 2007, 285 s. ISBN 978-80-7367-269-0.

KAISEROVÁ, Klára. Samota jako partner. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 2005, 117 s. ISBN 80-204-1280-8.

KAST, Verena. Být sám sebou: pocit vlastní hodnoty a zkušenost identity. Vyd. 1. Brno: Emitos, 2012, 185 s. ISBN 978-80-87171-35-6.

KATRŇÁK, Tomáš. Na prahu dospělosti: partnerství, sex a životní představy mladých v současné české společnosti. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2011, 222 s. ISBN 978-80-7363-352-3.

KELLER, Jan. Nová sociální rizika a proč se jim nevyhneme. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2011, 197 s. ISBN 978-80-7419-059-9.

KELLER, Jan. Soumrak sociálního státu. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, ii, 158 s. ISBN 978-80-7419-017-9.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Mít pro co žít. 1. vyd. Brno: Návrat domů, 1994, 94 s. ISBN 80-85495-33-3.

LINKOVÁ, Marcela. Singles: životní styl, nebo z nouze ctnost?. In: *Přítomnost*, 2002, roč. 2, Martin Jan Stránský.

MATOUŠEK, Oldřich. Rodina jako instituce a vztahová síť. 2. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997, 144 s. ISBN 80-85850-24-9.

MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006, 311 s. ISBN 80-86429-58-x.

NOVÁKOVÁ, Dana. Partnerské soužití v dnešní společnosti. Brno, 2013. bakalářská práce (Bc.). UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ. Fakulta humanitních studií.

RABUŠIC, Ladislav. Kde ty všechny děti jsou?: porodnost v sociologické perspektivě. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001, 265 s. ISBN 80-86429-01-6.

RENZETTI, Claire M a Daniel J CURRAN. Ženy, muži a společnost. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2003, 642 s. ISBN 80-246-0525-2.

SHEEHY, Gail. Průvodce dospělostí: šance a úskalí druhé poloviny života. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 454 s. ISBN 80-7178-185-1.

STEIN, Peter J. *Single life: unmarried adults in social context*. New York: St. Martin's Press, 1981. xi, 360 s. ISBN 03-127-2597-3.

TOURNIER, Paul. Osamělost mezi lidmi: (příčiny a důsledky, východiska a řešení osamělosti). Praha: Návrat domů, 1998, 148 s. ISBN 80-85495-15-5.

VÁGNEROVÁ, Marie. Vývojová psychologie II.: dospělost a stáří. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2007, 461 s. ISBN 978-80-246-1318-5.

VÁGNEROVÁ, Marie. Základy psychologie. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004, 356 s. ISBN 80-246-0841-3.

ZAJÍCOVÁ, Alena. Fenomén singles. Plzeň, 2013. bakalářská práce (Bc.). ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI. Fakulta filozofická.

ZAVADILOVÁ, Dagmar. Spotřebitelské chování singles 40+. Brno, 2013. diplomová práce (Mgr.). UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ. Fakulta multimediálních komunikací.

SEZNAM PŘÍLOH

- 1. Bloky k tvoření otázek rozhovoru a diskusi.**
- 2. Kladené otázky v rozhovoru.**
- 3. Dotazníky rozeslané před samotným zahájením rozhovoru.**

PŘÍLOHA

Bloky k tvoření otázek rozhovoru a diskuzi.

1.
 - věk
 - dosažené vzdělání
 - místo, kde momentálně žijete
 - máte zkušenosti s předchozími vztahy, jak dlouho trval váš poslední vztah
 - máte pocit, že na tom, že jste teď sám/a měl nějak vliv předchozí vztah
 - vyhovuje Vám váš životní styl, víte, co znamená označení singles, cítíte se tak
 - chybí Vám v životě partner
2.
 - kdo je vám v životě nejbližší
 - jaké máte vztahy s rodiči, případně sourozenci, přáteli
 - myslíte si, že vás mohl vztah rodičů nějak ovlivnit v tom, že jste teď sám/a
 - cítíte nějaký tlak ze strany rodiny na to, abyste si našel/la partnera/ku
 - co na to, že jste sami, říkají vaši přátelé
 - jak se díváte na instituci manželství
 - uvažovali jste někdy o manželství a založení rodiny
 - dokážete vysvětlit pojem vážný vztah
 - je pro Vás sex ve vztahu důležitý
3.
 - jaké je vaše povolání
 - jste v zaměstnání spokojen/a
 - myslíte si, že výkon Vašeho povolání, nějak brání v možnosti navázání vztahu
 - neznámá slovo singles, ve vašem případě kariérista – nebo cítíte se tak vy sám
 - je něco, co byste ve svém životě chtěl/a změnit
 - máte nějaké koníčky, záliby
4.
 - navazujete v současné době, nějaké alternativní vztahy, hledáte (seznamka, klub)
 - jak by měl vypadat, a co by měl splňovat Váš budoucí partner
 - máte kolem sebe lidi, na které se můžete spolehnout
 - kde byste hledal/a nového partnera
 - vadilo by Vám, kdyby měl partner děti z předchozího vztahu
 - je něco co Vám chybí v současném život
 - trápí Vás pocit osamění (osamělosti)

5.
 - myslíte si, že například generace našich rodičů navazovala vztahy snáz
 - proč si myslíte, že dnešní mladí lidé odkládají vstup do manželství
 - pociťujete nějaké změny ve společnosti, co se týče hodnot (rodiny, manželství)
 - jak se díváte na promiskuitu mužů a žen
 - kde se vy sám/a vidíte v rozmezí například pěti let v budoucnu
 - co Vám přináší svoboda, oproti těm zadaným, výhody – nevýhody
 - vnímáte nějak na sobě změny ve vašem životě v rozmezí před 5 – 10 lety a teď, nějakou změnu například k přístupu k životu, k zodpovědnosti
 - jste na sebe pyšní, hrdí

6.
 - uměli byste vysvětlit slovo singles
 - jste singles z přesvědčení, nebo z nastalé životní situace, nebo snad smíření

Poděkování za poskytnutý rozhovor.

Kladené otázky v rozhovoru.

1. Máš nějaké zkušenosti s předchozími vztahy, jak dlouho trval tvůj poslední vztah, co pro tebe znamená vážný vztah, je pro tebe sex ve vztahu důležitý?
2. Máš pocit, že na tom, že jsi teď sám/a měl nějakým způsobem vliv předchozí vztah?
3. Vyhovuje ti tento životní styl, víš, co znamená označení singles, cítíš se tak?
4. Chybí ti v životě partner?
5. Kdo je ti v životě nejbližší, jaký máš s rodiči vztah, se sourozenci, přáteli?
6. Cítíš nějaký tlak ze strany rodiny přátel na to, abys našel/la partnera?
7. Jak se díváš na instituci manželství, uvažoval/a jsi někdy o manželství a založení rodiny?
8. Jsi v zaměstnání spokojený/á?
9. Myslíš si, že výkon tvého povolání, nějak brání v možnosti hledání partnera?
10. Co ve tvém případě znamená slovo kariérista, necítíš se tak?
11. Je něco, co bys ve svém životě chtěl/a změnit?
12. Jaké jsou tvoje koníčky, záliby?
13. Navazuješ v současné době nějaké alternativní vztahy, hledáš někde partnera, například na seznamkách, v klubech?
14. Máš nějakou představu o svém budoucím partnerovi, co by měl splňovat, jaké by měl mít vlastnosti?
15. Vadilo by Ti, kdyby měl partner děti z předchozího vztahu?
16. Netrápí tě tedy pocit osamělosti?
17. A nemáš třeba pocit, že generace našich rodičů navazovala vztahy snáz?
18. Proč si myslíš, že dnešní mladí lidé odkládají vstup do manželství, cítí uješ nějaké změny ve společnosti, co se týče hodnot manželství, rodiny?
19. Jak se díváš na promiskuitu mužů a žen?
20. Můžeš mi třeba říct, kde se Ty sám/sama vidíš v rozmezí například pěti let v budoucnu.
21. Co Ti přináší svoboda, oproti těm zadaným, výhody – nevýhody?
22. Jak vnímáš svůj přístup k životu, k zodpovědnosti, před třeba pěti deseti lety a dnes?
23. Uměl/a bys vlastními slovy, vysvětlit slovo singles?
24. Kam by ses ty sám/sama jako singles zařadila, jsi singles z přesvědčení, nebo z nějaké nastalé situace?

Moc děkuji za rozhovor a za Vaši upřímnost.

Dotazníky rozeslané před samotným zahájením rozhovoru.**Fenomén singles - Otázky k průzkumu:****Věk:****Vzdělání:****Místo bydliště:**

Žil jste někdy v partnerem/kou? Jakou máte zkušenost se vztahy?

Jaké byly klady, zápory, proč jste se rozešli?

Zamysleli jste se nad sebou, nebyl důvod rozchodu ve vás?

Víte, co znamená označení singles? Cítíte se tak?

Vyhovuje Vám váš životní styl?

Je něco, co byste chtěli ve svém životě změnit?

Jste spokojení v zaměstnání?

Kdo je Vám v životě nejbližší?

Jaké máte vztahy v rodině (s rodiči, sourozenci)?

Jaké jsou Vaše záliby, koníčky? Vleze se tam partner, v čem hodláte příležitostně slevit?

Uvažovali jste někdy o manželství?

Jaké máte plány do budoucna? Chtěli byste se vdát/oženit, založit rodinu?

Proč nemáte partnera, je to vlastní volba svobody, vysoké nároky, handicap?

Jak vnímáte tlak rodiny či okolí přátel, na to si najít partnera?

Uměli byste vysvětlit/a slovo singles?